

ДЖОН СТАЙНБЕК

ГОДЯМАТА ДОЛИНА

библиотека за работника

ДЖОН СТАЙНБЕК

ГОЛЯМАТА ДОЛИНА

Превод: Н. Василев

chitanka.info

Джон Ърнст Стайнбек е един от най-известните представители на съвременната американска литература.

Той е роден през 1902 г. в Сълийнъс, Калифорния. Израсъл в дребно чиновническо семейство, още от ранна възраст познава противоречията в капиталистическото общество. Като повечето големи американски писатели минава през суровата школа на борбата за хляба: земеделски работник, служител в захарна рафинерия, зидар, пазач, репортер.

Първите книги — романите „Златната чаша“ (1929), „Небесните пасбища“ (1932) и „На един непознат бог“ (1933) — не донасят голяма популярност на Джон Стайнбек. Едва с четвъртия си роман „Тортела флейт“ (1935) той спечелва сърцата на читателите. Романът „В несигурна битка“ (1936) и повестта „Мишки и хора“ (1937) изтъкват големия му талант. Световна известност обаче му донася романът „Гроздовете на гнева“ („Гневът на мравките“) (1939), в който изобразява борбата на фермерите, разорявани от американските монополи. След това написва: „Луната залезе“ (1942), „Консервната улица“ (1945), „Бисерът“ (1945), „Заблуденият автобус“ (1947), „На изток от рая“ (1952), „Благочестивият

четвъртьк“ (1954) и други романи и повести, много разкази и три пътеписни книги, последната от които е „Пътуване с Чарли“. През 1962 г. получава Нобеловата премия за литература.

В сборника разкази „Голямата долина“ (1938) Джон Стайнбек изобразява дълбоката жизнена драма на хората от Райските пасбища в Сълийнъската долина, като разкрива с голямо реалистично майсторство несигурността, неизвестността, трагизма в съдбата на човека от капиталистическото общество.

МОЛИ МОРГАН

Моли Морган слезе от влака в Сълийнъс и около час чака автобуса. Голямата кола беше празна: в нея пътуваха само шофьорът и Моли.

— Знаете, аз никога не съм ходила в Райските пасбища — каза тя.
— Далече ли е от шосето?

— Около три мили — отговори шофьорът.
— А ще намеря ли там кола до Пасбищата?
— Не, ако не ви посрещне някой.
— Но как ще стигна дотам?

Шофьорът с явно удоволствие мина през проснатия на пътя заек.

— Аз само мъртви газя — поясни той с извиняващ се тон, — а тези, които попадат в светлината на фаровете, се мъча някак да заобиколя.

— Разбирам, но как все пак ще стигна до Райските пасбища?

— Не зная. Сигурно пеш. Всички ходят пеш, ако не ги посрещнат.

Когато я свали на отклонението, Моли Морган тъжно вдигна своя куфар и закрачи към хълмовете. Но ето, че, изравнило се с нея, изскърца със спирачките си старо фордово камионче.

— В долината ли, мем?

— Да, да, в долината.

— Тогава сядайте. Не се бойте де. Аз съм Пат Хамбърт. Живея в Пасбищата.

Моли хвърли поглед на прашния човек, който седеше зад кормилото, и прие поканата.

— Аз съм вашата нова учителка. Тоест надявам се, че ще бъда тук учителка. Не знаете ли къде живее мистър Уайтсайд?

— Как да не зная, аз точно натам отивам. Той е председател на нашия училищен съвет. И аз, знаете, също влизам в съвета. Там всички гадаехме каква сте... — Той изведнъж се смути и се изчерви под пласта прах. — Тоест, разбира се, аз исках да кажа какво представлявате вие. С предишната учителка, откровено казано, се намъчихме. Тя работеше добре, но много често боледуваше. Пък и нервна беше. А после ни напусна поради своите болести.

Моли пощипваше краищата на пръстите си в ръкавиците.

— В писмото, което получих, се казва да отида при мистър Уайтсайд. Как е той, добре?... Ах, какво говоря. Исках да попитам що за човек е той?

— О, с него вие много добре ще се разберете. Той е славен старец. Родил се е в същата къща, в която и сега живее. И в колеж се е учен като вас. Хубав човек. Повече от двадесет години е председател на училищния съвет.

Като излезе от колата пред голямата старинна къща на Джон Уайтсайд, Моли истински се изплаши.

„Ето, сега ще започне — помисли си тя. — Но защо се страхувам? Какво ще ми направи той?“

Моли беше само на деветнадесет години; чувствуващ, че предстоящият разговор за първата й работа е най-важното събитие в нейния живот.

На път към къщата тя никак не се успокои. Пътешката минаваше между хубави малки цветни лехички, които бяха заградени с

подкастрени храсти, и изглеждаше, че този, който е садил тези цветя, им бе внушил: „Растете и се размножавайте, но не растете много високо и не се размножавайте много изобилно, а най-добре е да се пазите да изскочате на тази пътешка“. Тук във всичко се чувствуващо твърда ръка — насочваща и поправяща.

Голямата бяла къща изглеждаше много внушително. Жълтите дървени жалузи бяха спуснати, за да не проникват в стаите лъчите на плоднешкото слънце. Когато Моли стигна до средата на пътешката, видя веранда — топла, широка, приветлива, като прегръдка.

„Като видиш стълбището и веднага можеш да кажеш — гостоприемна ли е къщата, или не. Ами ако вратата беше мъничка, а нямаше никакво стълбище?“ — мярна се в главата на Моли. Но въпреки гостоприемността на широките стъпала и голямата парадна врата, боязливостта не я оставяше. Тя позвъни.

Вратата се отвори; пред Моли стоеше едра спокойна жена и я гледаше с усмивка.

— Надявам се, че вие нищо не продавате — каза мисис Уайтсайд.
— Аз вечно купувам това, което не ми трябва, а после все се ядосвам.

Моли се засмя. Тя изведнъж се почувствува много щастлива. До тази минута и тя самата не знаеше колко се боеше.

— О, не! — извика тя. — Аз съм новата учителка. В писмото беше казано, че с мене ще поговори мистър Уайтсайд. Може ли да го видя?

— Разбира се. Той точно сега обядва. А вие обядвахте ли?

— Да, разбира се. Тоест не.

Мисис Уайтсайд се учуди и като я пропусна да влезе, каза:

— Приятно ми е да чуя един толкова определен отговор.

Тя въведе Моли в голяма столова, където край стените имаше бюфети от червено дърво. Квадратната маса беше отрупана с чинии.

— О, Джон вече е обядвал и излязъл. Седнете, мила госпожице. Сега ще ви донеса печено.

— Не, какво правите! Благодаря ви, наистина не е нужно. Аз само ще поговоря с мистър Уайтсайд и веднага ще си отида.

— Седнете, седнете. Първо трябва да се подкрепите.

— Ами той... много ли е строг? Искам да кажа... с новите учители?

— А, според обстоятелствата — отговори мисис Уайтсайд. — Ако не е ял, той е същински звяр и страшно им крещи. А ако току-що е станал от масата — е свиреп, но с мярка.

Моли радостно се засмя.

— Вие, разбира се, имате деца — каза тя. — Възпитали сте много-много деца и ги обичате.

Мисис Уайтсайд се намръщи.

— Не, мене ме е възпитало дете. Само едно дете. И как само ме възпита! Как можех да се справя с него. А сега той се е заел с възпитанието на кравите, горкият. Не, лошо се получи...

Когато Моли си похапна, мисис Уайтсайд отвори страничната врата и каза:

— Джон, търсят те.

Тя побутна Моли през прага и Моли се намери в стая, която приличаше на библиотека — там имаше големи шкафове, пълни със стари, дебели, хубави подвързани книги с позлатени надписи. Но стаята беше и гостна — там имаше камина с лавичка от червени тухли и на нея бяха поставени различни чудни вази. Над камината висеше на гвоздей огромна лула от морска пяна, като пушка на ремък. Край камината бяха наредени няколко старинни кожени кресла-люлки, украсени с пискюли, с пружинени седалки. Креслата бяха необикновени — звъняха и пееха, когато някой се люлееше в тях. И най-сетне тази стая беше и кабинет — там имаше старомодно бюро с капак на ролки, а зад него седеше Джон Уайтсайд. Когато той вдигна глава, Моли помисли, че никога не е виждала такива добри и същевременно строги очи и такива бели коси. Бели-бели, сякаш дори синкави, копринени коси — цяла купа.

— Казвам се Моли Морган — представи се церемониално Моли.

— Да, да, мис Морган, чаках ви. Може би ще седнете.

Тя седна в една люлка и пружините застенаха, сякаш в сладка мъка.

— Обичам тези кресла — каза тя. — Когато бях малка, у нас имаше едно такова. — Тук тя помисли, че се държи глупаво. — Аз дойдох да поговоря с вас относно учителското място. В писмото беше казано да дойда при вас.

— Напразно се вълнувате така, мис Морган. Аз вече много години беседвам с всеки нов учител и досега — той се усмихна — не зная как става това.

— О... много се радвам, мистър Уайтсайд. Аз никога не съм постъпвала на работа. Наистина се уплаших.

— Та така, мис Моли Морган, доколкото разбирам, целта на нашия разговор се състои в това, че аз трябва поне малко да се запозная със събитията от вашия минал живот и да си съставя известна представа за вас. Предполага се, че към края на разговора аз вече ще узная нещо за вас. А сега, когато ви са известни моите намерения, мисля, че ще бъдете смела и ще се постараеете да ми направите добро

впечатление. Струва ми се, ако разкажете малко за себе си, ще бъде точно това, което е нужно. Само няколко думи — какво момиче сте и откъде сте дошла при нас.

Моли бързо кимна.

— Добре, ще се постараия, мистър Уайтсайд.

И тя почна да си спомня.

Стара, мръсна, небоядисана къща; откъм двора широко стълбище, към перилата поставени кръгли легени. Качили се на високата върба, двамата ѝ братя, Джо и Том, викат един на друг: „Сега аз съм орел!“ — „А аз съм папагал!“ — „А аз съм петел!“ — „Гледай!“ Открехва се вратата и с уморен вид наднича майка им. Колкото и да се вчесваше, косите ѝ никога не лежат гладко. Изскочилите от прическата гъсти къдри падат по бузите. Очите ѝ винаги са зачервени, а ръцете дълбоко напукани.

— Том! Джо! — вика тя. — Там ще се пребиете. Защо ме плашите така? Нима никак не обичате майка си?

Гласовете на дървото замълкват. Шумната напереност на орела и петела е задушена от угризения на съвестта.

Моли седи в прашното дворче и намотава парцал около пръчка. Тя се мъчи да си представи, че това е висока леди с рокля.

— Моли, ела да поседиш с мене. Аз тъй съм уморена днес.

Моли тика пръчката в земята.

— Ех че ще ви натупам, мис, когато се върна — съска свирепо тя.

После покорно влиза в къщата.

Майката седи в кухнята в кресло с висок гръб.

— Ела при мене, Моли. Поседи малко с мене. Обичай ме, Моли. Обичай ме поне капчица. Ти си моята славна дъщеричка, нали?

Моли се върти неспокойно на стола.

— Нима не обичаш майка си, Моли?

Момиченцето се чувствува много нещастно. То знае, че сега майката ще почне да плаче и ще трябва да я гали по разчорлените коси. И Моли, и братята знаят, че те трябва да обичат майка си. Защото тя е направила за тях всичко, буквално всичко. Те се срамуват, че толкова не обичат да седят с нея, но нищо не могат да направят.

Когато тя ги вика, а те знаят, че не ги вижда, преструват се, че не я чуват, и като си шепнат тихо, гледат да избягат по-далеч...

— Май че трябва да започна от това, че ние бяхме много бедни — каза Моли на Джон Уайлтсайд. — Струва ми се, че живеехме просто като просяци. Аз имах двама братя, малко по-големи от мене. Баща ми беше търговски пътник, но мама все пак трябваше да работи. Тя страшно много работеше, за да ни издържа.

Приблизително веднъж на половин година ставаше едно голямо събитие. Сутрин майката тихо излизаше от спалнята. Косите ѝ бяха вчесани най-старателно, очите блестяха, тя изглеждаше щастлива и почти хубава.

— По-тихо, деца. Татко пристигна — казваше тя с шепот.

Моли и момчетата нечуто се измъкваша от къщи и дори в двора още говореха с шепот. Новината бързо обхождаше съседните къщи. Скоро дворът, се изпълваше с деца. Те също говореха с шепот.

— Казват, баща им си дошъл.

— Вярно ли е, че баща ви си дошъл?

— А къде е бил този път?

По пладне в двора се събраха много-много деца. Изгаряйки от нетърпение, те стояха на малки групи и шушукаха помежду си.

И изведнъж шумно се разтваряше кухненската врата и в двора изскачаше бащата.

— Ехей! — викаше той с все сила. — Ехей, децица!

Моли и братята се спускаха към него, притискаха се в краката му, а той ги вземаше на ръце и ги подхвърляше нагоре като котета.

Тук се суетеше и мисис Морган и развълнувано кудкудякаше:

— Деца, деца! Да не измачкате костюма на татко.

А съседските деца се премятаха и пищяха от радост.

Това беше по-добро от всякакъв празник.

— А какво ще ви покажа! — викаше бащата. — Почакайте малко и ще видите какво съм ви донесъл. Но сега е тайна.

И когато страстите малко утихваха, той изваждаше на стълбището куфара и го отваряше. Там имаше такива подаръци,

каквите деца никога не бяха виждали: чудновати механични играчки — тенекиени бръмбарчета, които можеха да пълзят, танцуващи дървени негри, чудни екскаватори, с които можеше да се копае пясък. Тук имаше дивни стъклени топчета, в центъра на които седеше мечка или куче. Той носеше по нещо за всекиго, за всекиго по няколко неща. Сякаш всички големи празници се бяха струпали в един.

Чак привечер децата се успокояваха малко и никой вече не пищеше изведнъж ни в клин, ни в ръкав. И тогава Джордж Морган сядаше на стъпалото, а всички сядаха около него, и той им разказваше за своите приключения. Този път той е бил в Мексико, точно тогава, когато там имало революция. А освен това е ходил в Хонолулу, видял е вулкан и се е носил върху дъска по вълните на прибоя. И вечно градове, и вечно хора, различни хора, и вечно приключения, хиляди забавни случаи, смешни-смешни. Да разкаже всичко беше невъзможно. След училището те пак се събраха, за да слушат и слушат безкрай. По целия бял свят скитаše Джордж Морган, като събраше чудни приключения.

— Що се отнася до нашия семеен живот — каза мис Морган, — аз бих казала, че почти не съм имала баща. Той рядко идваше в къщи от търговските пътувания.

Джон Уайтсайд тъжно кимна.

Моли почна машинално да глади полите на роклята си, погледът ѝ се замъгли.

Веднъж той донесе в кутия едно късокрако рунтаво кученце, което незабавно опика пода.

— А каква порода е това куче? — попита Том с вид на познавач.

Бащата високо се засмя.

Колко беше млад! Сякаш беше двадесет години по-млад от майката.

— Това кученце е за долар и половина — обясни той. — За долар и половина може да се купят много кучешки породи. Знаеш ли на какво прилича това? Представи си, че ти влизаш в сладкарница и казваш: „Дайте ми за пет цента ментови бонбони, дъвчащи и малинови

карамели“. А пък аз отида и кажа: „Дайте ми за долар и половина кучешка смес“. Разбра ли от каква порода е това куче? То принадлежи на Моли и Моли трябва да му измисли име.

— Аз ще го нарека Джордж — каза Моли.

Бащата някак странно ѝ се поклони и каза:

— Благодаря, Моли.

И всички забелязаха, че този път той не се смее.

На другия ден Моли стана много рано и изведе Джордж в двора, за да му покаже къде какво има. Тя отвори едно скривалище, където се пазеха два пенса и едно златно копче на полицай. Като постави предните крака на кученцето на стобора, показа му училището, което се виждаше в дъното на улицата. И накрай улови Джордж под мишница и се качи на върбата. От къщи излезе Том и почна да се върти под дървото.

— Гледай да не го изтървеш! — извика той.

И в същата минута кученцето се превъртя в ръцете ѝ и падна. То глухо плюсна на твърдата земя. Едното краче се прегъна неестествено и кученцето заквича провлачено, страшно, като хълцукаше и се задъхваше. Моли слезе от дървото разбита, потресена. Бледен, с изкривено лице, Том се надвеси над кученцето, а Джордж, кученцето, все квичеше и квичеше.

— Така не бива! — извика Том. — Не бива! — Той се спусна към купчината нарязани дърва и се върна с брадвата.

Моли беше така зашеметена, че дори не се обърна, но Том замижса, преди да го удари. Квиченето веднага секна. Том хвърли брадвата и прескочи през оградата. Моли видя как той се спусна да бяга, сякаш го гонеха по петите.

В тази минута от къщата излязоха Джо и бащата. Моли и сега помни колко измъчено, слабо и сиво стана лицето му, когато той видя кученцето. Моли го погледна и заплака.

— Аз го изтървах от дървото и то се преби, а Том го удари и после избяга...

Гласът ѝ беше като чужд. Бащата притисна към себе си главата на момичето.

— Горкият Том! — заговори той. — Запомни, Моли, ти никога не бива да му споменаваш нито дума за това и да го гледаш така, като че ли помниш.

Той покри кученцето с рогозка.

— Трябва да го погребем — каза той. — Аз разказвал ли съм ви някога за китайските погребения, на които присъствувах, за книжните цветя, които хвърляха във въздуха, за тълстичките печени прасенца на гроба? — Джо пристъпи по-близо и дори в очите на Моли се появи любопитство. — Случи се така...

Моли погледна Джон Уайлсайд и ѝ се стори, че той изучава внимателно някакъв документ на своето писалище.

— Когато бях на дванадесет години, баща ми загина при катастрофа — каза тя.

Щастливото време продължаваше обикновено две седмици. И неизбежно настъпваше денят, когато Джордж Морган отиваше в града и не се връщаше оттам до късна нощ. Майката рано ги туряше да спят, но те пак чуваха как той влизаше в стаята, като се блъскаше в мебелите, чуваха неговия глас, който достигаше до тях през стената. В такива нощи гласът му звучеше тъжно и смутено — той никога не говореше така. Децата лежаха в леглото си със затаен дъх, те знаеха какво значи всичко това. Сутринта той ще замине и отнесе със себе си сърцата им.

Те безкрайно спореха кой е той. Баща им беше щастлив аргонавт, прекрасен рицар. Добродетелта, безстрашието и красотата бяха негова броня.

— Някога — казваха момчетата, — когато пораснем, ще тръгнем с него и ще видим всичко.

— И аз ще дойда — заявяваше решително Моли.

— Но ти си момиче, не бива.

— Че какво пък, той ще ми позволи. Вие знаете, че ще позволи. Той ще ме вземе със себе си, ще видите.

Когато той заминаваше, майката отново ставаше тъжна и ходеше със зачервени очи. Тя свадливо искаше тяхната любов, сякаш беше пакет, който можеха да й пъхнат в ръцете.

Веднъж бащата замина и вече не се върна. Той и преди никога не им изпращаше пари и дори не им пишеше, но сега той изчезна съвсем.

Те го чакаха две години, а после майката каза, че той сигурно е умрял. Децата изтръпнаха само при тази мисъл, но не поискаха да повярват, че това е възможно. Такъв прекрасен и добър човек като баща им не можеше да умре. Той пътува и сега в някакъв непознат край. Има основателна причина, която му пречи да се върне при тях. Кога да е тази пречка ще изчезне и той ще дойде — в едно прекрасно утро ще се появи тук с такива подаръци и истории, каквито никога не е имало. Но майката каза, че, както изглежда, с него се е случила авария. Той сигурно е загинал. Майката просто обезумя от скръб. Тя четеше обявления, които предлагаха работа в къщи. Децата правеха книжни цветя и срамежливо се опитваха да ги продават. момчетата се опитаха да разпространяват списания, семейството гладуваше. В края на краишата, когато вече стана нетърпимо, момчетата избягаха от къщи и постъпиха във флотата. След това Моли ги виждаше толкова рядко, колкото виждаше преди баща си, и така се измениха, станаха такива шумни и груби, че и не искаше да ги вижда по-често. Братята станаха чужди.

— Аз завърших средно училище, отидох в Сан-Хосе и постъпих в учителски колеж. Работех като слугиня у мисис Ельн Морит и получавах срещу това стая и храна. Майка ми умря още преди да завърша училището, така че аз съм сираче.

— Много ви съчувствуваам — промърмори Джон Уйтсайд.

Моли пламна.

— Аз не исках да предизвикам вашето съчувствие, мистър Уйтсайд. Но вие казахте, че искате да знаете всичко за мене. Всеки човек кога да е става сирак.

Моли работеше, за да получи стая и храна. Тя вършеше всичко, каквото се полагаше да върши една постоянна слугиня, но пари не ѝ плащаха. Парии за облекло тя събираще, като работеше през лятната ваканция като продавачка. Мисис Морит умееше да дресира своите прислужнички.

— Аз вземам за прислуга някое неопитно момиче, което не струва и един цент — обичаше да повтаря мисис Морит, — и след

половин година то вече може да си изкарва петдесет долара на месец. Много жени знаят това и просто примамват моите момичета. Ето тази е първата студентка, която се реши да наема, и дори и тя има явни успехи. Тя наистина твърде много чете. Аз винаги ѝ казвам, че в десет часа слугинята вече трябва да спи, иначе не ще може да работи добре.

Методът на мисис Морит се заключаваше в това, че тя без раздразнение, но твърдо хокаше своите слугини за всяка дреболия. „Аз не искам да ви се карам, Моли, но ако не избърсвате грижливо среброто, по него ще останат петна.“ „Ножът за масло трябва да се слага тук, Моли. Тогава ето тук ще можете да турите чашата.“

— Аз всеки път всичко аргументирам — казваше тя на своите приятелки.

Вечер, след като измиеше съдовете, Моли сядаше на кревата си и почваше да чете, а когато угасваха лампата, лягаше и мислеше за баща си. Това беше смешно, тя знаеше. Напразно губене на време, не повече... Баща ѝ влизаше в стаята — носеше редингот, райе панталон и цилиндър. В ръцете си държеше огромен букет от червени рози.

— Аз не можех да дойда по-рано, Моли. Обличай се по-скоро. Сега ще отидем с тебе да купим вечерната рокля, която е изложена на витрината на „Прусия“. Но трябва да бързаме. Тази вечер отиваме в Ню Йорк. Аз вече взех билети. По-скоро, Моли! Какво стоиш с отворена уста?...

Това беше толкова глупаво. Защото бащата беше умрял. Впрочем в дъното на душата си тя не вярваше в това. Той живее някъде, животът му е прекрасен и кога да е той ще се върне при нея.

Моли казваше на една от училищните си другарки:

— Разбираш ли, аз и не вярвам, и вярвам в това. Ако някога науча, че той наистина е умрял, това ще бъде ужасно. Просто не мога да си представя какво ще стане с мене. Не искам да си помисля, че някога точно ще науча, че той не е жив.

Когато умря майка ѝ, тя не почувствува нищо друго, освен угрizения на съвестта. Майка ѝ толкова много искаше да я обичат децата и не знаеше как да постигне тази любов. Тя ги отблъсна от себе си със своята натрапчивост.

— Това е май всичко — завърши Моли. — Получих диплом и ме изпратиха тук.

— Може би това е най-ясният разказ, който съм слушал досега — забеляза Джон Уайтсайд.

— Значи, вие смятате, че мога да получа това място?

Старецът хвърли бърз поглед на голямата лула над плочата на камината.

„Това е негов приятел — помисли си Моли. — Те си имат свои тайни.“

— Да, мисля, че ще получите тази работа. Дори мисля, че вече сте я получили. Ами къде възнамерявате да живеете, мис Морган? Трябва да си намерите някъде стая и пансион.

И преди да разбере какво говори, Моли каза:

— Искам да живея тук.

Джон Уайтсайд изумено отвори очи.

— Но ние никога не сме имали квартиранти, мис Морган.

— О! Много съжалявам, че казах това. Но толкова ми хареса у вас.

Той повика:

— Уила!

А когато жена му отвори вратата, каза ѝ:

— Тази млада леди иска да се настани у нас. Тя е нашата нова учителка.

Мисис Уайтсайд се намръщи.

— Не съм очаквала такова нещо. Ние никога не сме имали квартиранти. Тя е много хубава, за да живее близо до такъв глупак като Бил. Какво ще стане с неговите крави? От грижи няма да вдигна глава... Вие можете да спите в третата спалня горе — продължи тя, като се приближи към Моли, — само че се боя, тя не е много слънчева.

Животът се преобрази. Моли изведнъж разбра, че е кралица. Още от първия ден тя спечели възторжената любов на учениците, защото и тя ги разбираше и — което е много по-важно — не им пречеше да я разбират и те. Тя не осъзна отведенъж, че стана важна личност. Ако в дюкяна двама фермери започваха да спорят за нещо, което се отнасяше до историята, литературата или математиката, и спорът се затягаше, те си казваха:

— Я да попитаме учителката. Ако пък и тя не знае, ще прочете в книжките си.

Моли много се гордееше, че може да отговаря на такива въпроси. Уреждаха ли някъде вечеринка — канеха Моли да помогне да украсят помещението и се съветваха с нея за напитките и гощавката.

— Струва ми се, че трябва да се окачат навсякъде борови клонки. Те са толкова красиви и така приятно миришат. На празник миришат.

Смяташе се, че тя знае всичко и във всичко може да помогне, и това много я радваше.

В къщи, в кухнята, тя безропотно изпълняваше разпорежданията на мърморката Уила. Когато измина половин година, мисис Уайтсайд се оплака на мъжа си:

— Ако Бил имаше в главата си поне мъничко ум. Поне... Ако можеше поне мъничко да мисли... — И тя замълча.

Вечер Моли пише писма на онези малко приятелки, които имаше в учителския колеж, писма, пълни с радост и разни истории из живота на съседите й. Тя трябва да присъствува на всички вечеринки, за да поддържа престижа си. В събота тя отива да се разхожда в планината и донася оттам папрат и диви цветя, които сади около къщата.

Бил Уайтсайд хвърли на Моли един-единствен поглед и веднага избяга при своите крави. Много време мина, преди той да се реши да влезе с нея в продължителен разговор. Той беше снажен и представителен млад човек, който не притежаваше нито строгата доброта на баща си, нито склонността към смях на майка си. Но в края на краишата започна да ходи по следите на Моли и да я гледа отдалеч.

Една вечер, изпълнена с чувство на благодарност за своето щастие, Моли разказа на Бил за баща си. Те седяха на сгъваеми платнени столове на верандата и чакаха да изгрее луната. Тя му разказа за редките идования на баща си и за неговото изчезване.

— Разбирайте ли ме, Бил? — извика тя. — Моят мил баща е жив. Моят баща. Нали е жив, Бил?

— Възможно е — отвърна Бил. — Но ако се съди по това, което вие разказвате, той е доста безответорен субект. Простете ме, Моли... Ако не е умрял, не разбирам защо нито веднъж не ви е писал.

Моли изтръпна. Това бяха същите доводи, които и тя пропъждаше от себе си през всичките тези години.

— Да, разбира се — каза тя сухо. — Разбирам. А сега аз искам да поработя, Бил.

На върха на един от хълмовете, които обграждаха долината на Райските пасбища, имаше стара къщурка. Оттам се откриваше изглед към околността и близките пътища. Разказваха, че тази колиба била построена от разбойника Уаскъс и че той живял в нея цяла година, а през това време полицейски отреди го търсели из целия окръг. Колибата беше местна забележителност. Рано или късно всеки жител на долината трябваше да я разгледа. Току питаха Моли дали е ходила там.

— Още не — отговаряше тя, — но непременно ще ида. Някоя събота. Зная пътеката.

Една сутрин тя обу туристически обувки и облече памучна пола. Бил нерешително се приближи до нея и поиска разрешение да я придружи.

— Не — отвърна тя. — Вие трябва да работите. Как мога да ви откъсна от работата?

— По дяволите работата! — каза Бил.

— И все пак аз ще отида сама. Не искам да ви обиждам, Бил, просто искам да отида сама.

Съжаляваше, че не му разреши да я придружи, но това, което той каза за баща ѝ, я изплаши. „Аз искам това да бъде приключение — мислеше си тя. — А ако Бил тръгне с мене, няма да е приключение. Ще бъде само разходка.“

Час и половина се катери тя по стръмната пътека, която се виеше между дъбове. Оканалите листа бяха хълзгави като стъкло, слънцето печеше. Въздухът беше напоен с аромат на папрат и влажен мъх. Когато Моли най-сетне стигна до върха, беше изпотена и задъхана. Къщичката беше на малко сечище — дървена къщурка, само една стая без прозорци. Вратата зееше като черна дупка. Тук цареше тишина, оная трептяща тишина, когато само бръмчат мухи и пчели и свирят щурци. Целият планински склон тихо пееше, огрян от слънчевите лъчи. Моли на пръсти се приближи до къщичката. Сърцето ѝ силно биеше.

— Ето го приключението — прошепна тя. — Аз съм в къщичката на Уаскъс!

Тя надникна във вратата и видя един бягащ гущер. Челото на девойката докосна една паяжина, която сякаш се опита да я спре. Къщичката беше празна — само пръстен под и гнили дървени стени, и онзи възсух дъх на запустение, който изльчва земята, която отдавна не е видяла слънце. Моли беше извън себе си от вълнение.

„Нощем той е сядал тук. Понякога му се е струвало, че към колибата се приближават хора, той е излизал от вратата като дух на тъмнината и е изчезвал, стопявал се е в мъглата.“ Тя погледна надолу, към долината на Райските пасбища. Тъмнозелени квадрати на градини, жълти жита, а зад тях — светлокрафияви, в морава мъглица планини. Между фермите се виеха и кръстосваха пътища, като някъде

заобикаляха нива, другаде извиваха край огромно дърво, а по-нататък — планински склон. Над цялата долина висеше мараня.

— Не, просто не ми се вярва! — шепнеше Моли. — Чудесно! Истинско приключение!

Лек ветрец се появи над долината и замря, сякаш някой въздъхна насын.

„А денем младият Уаскъс е гледал долината така, както аз сега я гледам. Стоял е на това място и е гледал към пътя долу. Той е носел пурпурна жилетка, везана със златни ширити, голфът е покривал стройните му крака. Колелцата на шпорите той е превързвал с копринени панделки, за да не звънят, когато ходи. Понякога на пътя е забелязвал конния полицейски отред. За щастие конниците вървели с наведени глави и не гледали нагоре към планината. Уаскъс се е смеел, но все пак му е било страшно. А понякога е пеел. Тихи, тъжни песни — знаел е, че няма да живее дълго.“

Моли седеше на хълма, подпряла с длани главата си. Младият Уаскъс стоеше до нея, той имаше веселото лице на баща й, неговите блестящи очи — такива бяха очите на баща й, когато изскочаше на стълбището и викаше: „Ехей, дечица!“ И всичко това беше сякаш едно от бащините й приключения. Моли се сепна и стана. „Е, сега трябва да се върна към самото начало и отново да обмисля всичко.“

Привечер мисис Уайтсайд изпрати Бил да търси Моли. „Всичко се случва. Ами ако си е навсяхнала крака?“ Но щом Бил свърна от пътя по пътеката, Моли излезе насреща му.

— А ние вече започнахме да се беспокоим, че сте се заблудили — каза той. — Колибата ли ходихте да видите?

— Да.

— Смешна развалина, нали? Най-обикновена стара барака. Тук, в долината, такива има колкото искате. Но няма да повярвате колко много хора отиват да видят само нея. И което е най-смешното — никой не може да каже със сигурност, че Уаскъс поне веднъж е бил там.

— Той там е живял, сигурна съм!

— А защо мислите така?

— Не зная.

Бил стана сериозен.

— Всички смятат, че Уаскъс е герой, а всъщност той е само един крадец. Започна с кражби на коне и овце, а свърши с ограбване на

пощенските коли. А уби и няколко души. Аз мисля, Моли, че ние трябва да учим хората да мразят грабителите, а не да им се покланят.

— Разбира се, Бил — каза тя уморено, — вие сте напълно прав. Добре ли ще е, ако известно време помълчим? Аз съм малко уморена и нервите ми не са в ред.

Мина година. Върбите се украсиха с пухести обеци, по склоновете на планините запъстряха диви цветя. Моли сега знаеше, че в долината на Райските пасбища тя е и необходима, и обичана. Канеха я дори на заседанията на училищния съвет. Преди, когато тези загадъчни и тържествени събрания ставаха при затворени врати, те предизвикваха у всички свещен трепет. Но след като Моли беше допусната в гостната на Джон Уайтсайд, тя узна, че училищният съвет се занимава с изгледите за реколтата, разказва разни истории и беззлобно клюкарствува.

Бърт Монро, избран в съвета в началото на есента, през пролетта стана най-дейният му член. Защото именно той предложи да се уреждат в училищната сграда танцуvalни вечери, той измисли всички любителски спектакли и пикници. Той дори определи награди за най-добри програми. Членовете на училищния съвет възлагаха на Бърт Монро големи надежди.

Една вечер Моли слезе от стаята си със закъснение. Както винаги по време на заседанията на съвета, мисис Уайтсайд седеше в столовата.

— Аз няма да отида днес там — каза Моли. — Нека веднъж заседават и без мене. Понякога си мисля, че ако не съм там, те ще си разказват съвсем други истории.

— Идете, идете, Моли, как може да мислите така! Та нима ще могат да заседават сами? Те са така свикнали с вас, че нищо няма да направят. При това аз съвсем не съм сигурна, че трябва да разказват тези свои други истории.

Моли покорно почука и влезе в гостната. Бърт Монро, който в тази минута говореше нещо, учтиво мълкна.

— Аз току-що разказвах за моя нов ратай, мис Морган. Ще започна отначало, историята е забавна. Трябваше ми, знаете, работник за сенокоса и аз взех този тип под моста на Сълийнъс. Той не можеше да стои на краката си, но се оказа, че му е нужна работа. Сега, когато го

взех, виждам, че ползата от него е колкото от млякото на козела, но вече не мога да го изгоня. Този веселяк е обиколил целия свят. Да го чуете само как разказва за местата, в които е бил. Децата ми не позволяват да го изпъдя, дори и да поискам. Разбирате ли, види нещо и започне да разказва — ама така, че просто се чудиш! Децата седят около него с щръкнали уши. А два пъти месечно ходи в Сълийнъс и се напива. Голям пияница. Тамошните полицаи, щом го намерят в някоя канавка, веднага ми телефонират да ида да го прибера. И вярвате ли, щом изтрезнее, винаги в джеба му ще се намери някакъв подарък за сина ми Мени. С такъв човек нищо не можеш да направиш. Той те обезоръжава, макар за цял месец да не изкарва и един долар.

Моли почувствува, че кръвта застива в жилите ѝ. Мъжете се смееха:

— Много си милостив, Бърт. Да не си решил да държиш шут със заплата? Аз бих се отървал бързо от него.

Моли внезапно се изправи, ужасена, че някой може да попита как се казва този човек.

— Нещо не ми е добре днес — каза тя. — Ако нямате нищо против, джентълмени, ще си отида.

Мъжете станаха и не седнаха, докато тя не излезе от стаята.

Горе тя се хвърли на кревата и зарови лице във възглавницата.

— Това е лудост! — шепнеше тя. — Не може да бъде. Забрави за това! — Тя с ужас забеляза, че плаче.

Изминаха няколко мъчителни седмици. Сега Моли излизаше от къщи без желание. Когато отиваше или се връщаше от училището, тя не вдигаше очи от пътя. „Ако видя непознат човек, ще избягам. Но това е глупаво. Аз просто съм глупачка.“ Само в стаята си се чувствуваше сигурна. От страха, който постоянно я измъчваше, стана бледа и очите ѝ загубиха блесъка си.

— Моли, вие трябва да полежите — придумваше я мисис Уайтсайд.

Но Моли не искаше да легне. Много мисли се въртяха в главата ѝ, когато лежеше в леглото.

На следващото заседание на съвета Бърт Монро не дойде.

Моли малко се успокои и развесели.

— Вие вече сте по-добре, нали, мис Морган?

— Да, да. Нещо не ми беше в ред, бях изстинала. Но ако не бях издържала, можех да се разболея сериозно.

Те заседаваха вече цял час, когато в стаята влезе Бърт Монро.

— Моля да ме извините за закъснението — каза той. — Пак същата история. Моят работник заспал на улицата в Сълийнъс. Сега си отспива в колата. Утре ще трябва да я мия с маркуча.

Гърлото на Моли се сви. Един миг ѝ се струваше, че ще припадне.

— Извинете ме, аз трябва да изляза! — извика тя и изскочи от стаята.

Тя постоя в тъмния хол, подпряна на стената. После повлече бавно крака като автомат, излезе от главния вход и слезе по стълбите.

Нощта беше пълна с шумове. На пътя съмътно чернееше автомобилът на Бърт Монро. Моли се учудваше, че краката ѝ, без тя да иска, я водят по пътеката.

— Аз сама се убивам — каза си тя. — Всичко хвърлям на вятъра. Защо?

Ръката ѝ се вдигна и се протегна да отвори портата. Внезапно лекият ветрец, който едва лъхаше над земята, донесе до нея силна миризма. Тя чу пияно хъркане. И изведнъж сякаш вихър мина през главата ѝ. Моли рязко се обърна и се спусна към къщата.

Заключи вратата на стаята си, седна и застина като каменна, тежко дишайки след бясното тичане. Струваше ѝ се, че са минали няколко часа, преди да стигнат до нея гласовете на излизящите от къщата хора. Забръмча моторът на автомобила на Бърт и затихвайки постепенно, замря в далечината. Сега, когато тя можеше да излезе, силите я напуснаха.

Когато Моли влезе в гостната, Джон Уайтсайд пишеше нещо зад своето бюро. Той стана срещу въпросителния ѝ поглед.

— Вие сте болна, мис Морган. Необходим ви е лекар.

Тя тромаво, като дървена, застана до бюрото.

— Можете ли да намерите човек, който да ме замести? — попита тя.

— Разбира се. Легнете си, ще повикам лекар.

— Вие не ме разбрахте, мистър Уайтсайд. Аз искам днес да замина.

— Какво ви хрумна? Ами че вие сте болна.

— Аз ви казах, че баща ми е умрял... Аз не зная дали е умрял. Боя се... трябва да замина днес.

Той я погледна внимателно.

— Защо? — попита той меко.

— Ако узная, че този пияница, който живее у мистър Монро... — Тя мълкна, ужасена внезапно от това, което се готвеше да каже.

Джон Уайтсайд бавно наведе глава.

— Не! — извика тя. — Не мисля, че е така. Не, не!...

— Аз бих желал да ви помогна с нещо, Моли.

— Не искам да замина. Толкова ми харесва у вас... Но се боя. Това е много важно за мене.

Джон Уайтсайд стана, приближи се до нея и обгърна раменете ѝ.

— Струва ми се, че не всичко съм разbral — каза той. — Пък и не искам да разбера. Не е необходимо да разбера. — Той сякаш разговаряше със себе си. — Това не би било много учтиво... да разбера...

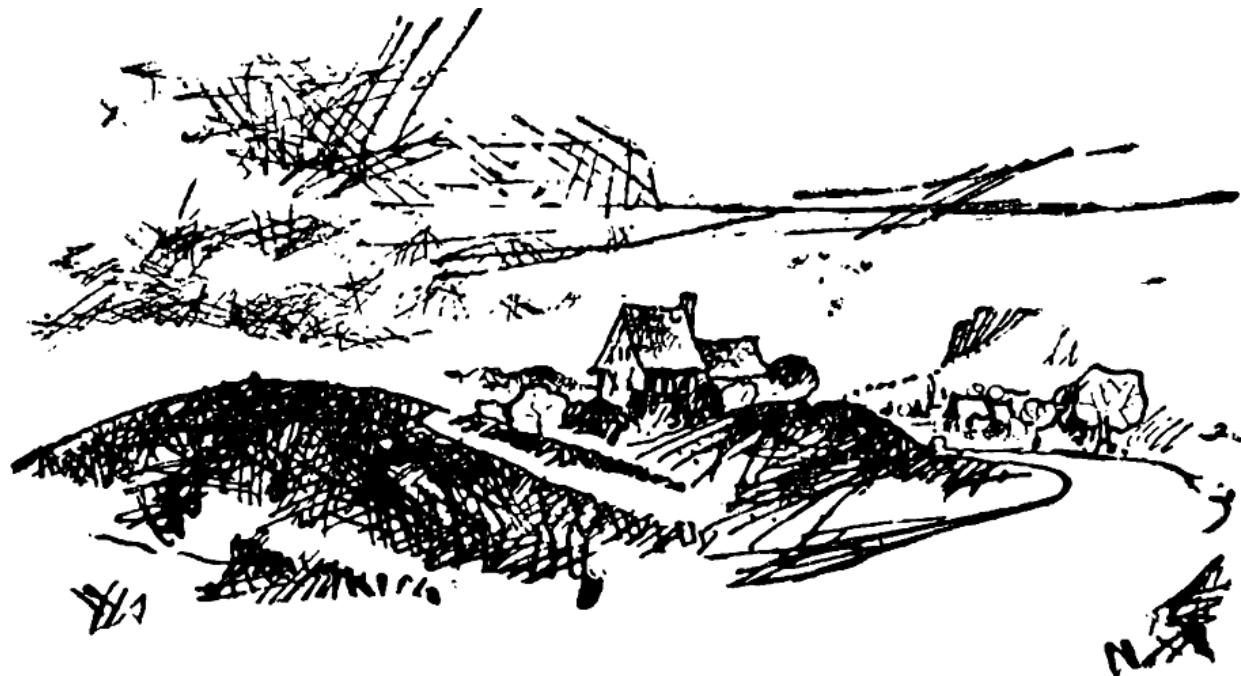
— Когато си отида оттук, ще мога да не вярвам в това — изхлипа Моли.

Той за секунда силно стисна раменете ѝ.

— Качете се бързо горе и приберете нещата си, Моли — каза той.

— Аз ей сега ще ви закарам право в Сълийнъс.

ПИТЬР РЪНДЪЛ

Питър Ръндъл беше един от най-тачените фермери в окръга Монтери. Веднъж той трябваше да произнесе малка реч на едно масонско събрание и братът, който го представи на присъствуващите, каза, че Питър Ръндъл е достоен за подражание пример за всички млади масони в Калифорния. Той още нямаше петдесет, държеше се сериозно, важно и имаше добре подстригана брада. Където и да се появеше, винаги го посрещаха с почит, която се полага на човек с брада. И очите на Питър бяха сериозни, сини и сериозни, дори малко тъжни. В тях се чувствуваше сила, но сдържана сила. Понякога ненадейно в очите му се появяваше мрачен израз и те ставаха лоши, като на куче, което се готови да ухапе, но този израз скоро изчезваше и той пак беше важен и солиден. Висок, силен, той ходеше като войник, приbral корема и изпънал назад раменете, сякаш ги бяха обтегнали с канап. А тъй като почти всички фермери бяха големи мързеливици, уважаваха го и заради неговата напетост.

Жената на Питър се казваше Ема. Гледайки я, съседите не преставаха да се учудват: как се крепеше душата на тази жена — мъничка, слаба, кожа и кости, при това едва ли не цяла година болна. Тя тежеше осемдесет и седем фунта. На четиридесет години лицето ѝ потъмня и се сбръчка като на бабичка, но в черните очи гореше бясно желание да живее.

Ема беше горда жена и почти никога не се оплакваше. Баща ѝ беше масон от тридесет и трета степен, почетен магистър на голямата калифорнийска ложа. Преди да умре, той прояви много грижи за масонската кариера на Питър.

Всяка година Питър отиваше някъде за една седмица и Ема оставаше сама във фермата. На съседите, които я посещаваха, тя все обясняваше:

— Замина по работа.

Когато Питър се връщаше от пътуването, Ема всеки път се разболяваше за месец или за два и тогава за Питър беше тежко. Ема не искаше да си вземе служига и вършеше цялата домашна работа, а когато боледуваше, с домакинството се занимаваше Питър.

Земята на Ръндъловци беше от двете страни на река Сълийнъс, до самата предпланина. Трудно може да си представи човек по-добро разположение. Четиридесет и пет акра гладка равнина с тънка почва, която реката от незапомнени времена е нанесла от целия окръг. А по склоновете осемдесет акра мека земя — градини и пасбища.

Бялата къща на Ръндъловци изглеждаше също така затворена и важна, както стопаните ѝ. Дворът беше заобиколен със стобор, в градината Питър под ръководството на Ема садеше гиргини, помничета, бели и розови карамфили.

От верандата се откриваше изглед към равнината и рекичката, струяща сред памуци и върбалаци; зад реката се виждаха засадени със захарно цвекло ниви, а още по-далеч — кръглият купол на сълийнъския съд.

Денем Ема често седеше на верандата, докато вятърът не я пропъждаше в къщи. Тя винаги нещо плетеши и току поглеждаше към Питър, който работеше на нивата, в градината или на склона на хълма.

Фермата на Ръндъл беше обременена с ипотека не повече, отколкото всяка друга в долината. В ръцете на грижливия, разумен стопанин тя осигуряваше скромно съществуване, лихвите по ипотеката,

пък можеше и да се отделят по няколко стотици долара годишно, та след време да се изплати ипотеката. Не е чудно, че съседите уважаваха Питър и се вслушваха в оскъдните му думи, дори когато той говореше за времето или просто за някоя дреболия. Кажеше ли: „В събота ще коля прасе“ — и едва ли не всеки от тях, който чуеше това, също колеше прасе в събота. Те не знаеха защо правят така, но щом Питър се канеше да коли прасе в събота — значи беше необходимо, правилно и изгодно.

Питър и Ема бяха прекарали заедно двадесет и една година. През това време те бяха събрали пълна къща хубави мебели, картини в рамки, най-различни вази и вазички, дебели, тежки книги. Ема нямаше деца. Стайните в къщата бяха небоядисани, с гладки стени, без украсения. За да не се внася кал, на главния и на задния вход имаше стъргалки и бяха поставени дебели бърсалки от кокосово лико.

Когато Ема не боледуваше, тя се грижеше за къщата. Всички панти на вратите и на бюфетите бяха намазани, в къщи нямаше нито една заключалка, на която да липсва макар и винтче. Всяка година мебелите се лакираха. Всичко това обикновено вършеше Питър, след като се връщаше от годишното си пътуване по работа.

Щом се пръснеше слухът, че Ема пак е болна, фермерите в околността започваха да причакват доктора на пътя до моста.

— Тя скоро ще оздравее, така мисля — отговаряше той на разпитванията им. — Просто, трябва да полежи седмица-две.

Добрите съседи носеха у Ръндъловци сладкиши и влизаха на пръсти в спалнята, където на огромния орехов креват лежеше мъничката, изсъхнала, приличаща на птичка жена. Тя ги гледаше с блестящите си черни очички.

— Може ли да вдигнем малко пердетата, душичке? — питаха те.

— Не, благодаря. Очите ми се уморяват от светлината.

— Може би трябва да направим нещо за вас?

— Не, благодаря. Питър прави всичко много добре.

— Спомнете си само какво ви трябва...

Но Ема беше непреклонна. На нея нищо не й беше нужно, нека дадат на Питър всички тези сладкиши. Питър с чиста, бяла престилка обикновено беше в кухнята. Той пълнеше термофора или правеше орехова торта.

Една есен пак се разнесе слухът, че Ема е легнала, и жените на фермерите започнаха да пекат на Питър сладкиши, като се готвеха за ново посещение.

Мисис Чейпъл, най-близката съседка на Ръндовци, издебна доктора на моста.

— Е, как е Ема, докторе?

— Да, според мене не е добре, мисис Чейпъл. Мисля, че е заболяла доста сериозно.

А тъй като доктор Марн само на покойниците не предричаше скорошно оздравяване, в окръга започнаха да говорят, че Ема Ръндовъл умира.

Болестта беше продължителна, мъчителна. Питър сам слагаше на жена си клизма и носеше гърнето. Докторът им предложи да наемат болногледачка, но болната само яростно го стрелна със своите приличащи на мъниста очички: дори сега, прикована към леглото, Ема държеше всички в подчинение. Питър я хранеше и миеше, препираше всичко на големия орехов креват. Пердетата в спалнята никога не се вдигаха.

Минаха цели два месеца, преди острият поглед на тъмните птичи очи да се покрие с пелена и острият разум да потъне в безсъзнание. И едва тогава в къщата се появи болногледачка. Питър така отслабна и се измори, че едва се държеше на краката си. Съседките му донесоха сладкиши, а когато отново дойдоха, видяха, че те стоят недокоснати в кухнята.

Този ден, когато умря Ема, в къщата на Ръндовци беше мисис Чейпъл. Питър изпадна в истерика. Мисис Чейпъл повика доктора, после телефонира на мъжа си и го помоли да дойде да й помогне: Питър виеше като безумен и се удряше с юмруци по обраслото с брада лице. Ед Чейпъл се срамуваше да го гледа.

Брадата на Питър се намокри от сълзи. Силните му ридания се носеха из цялата къща. Той ту сядаше до кревата и слагаше на главата си възглавница, ту крачеше от ъгъл в ъгъл в спалнята и ревеше като теле. Ед Чейпъл плахо се докосна до рамото му и смутено измърмори: „Е, стига, Питър, стига...“ — но той отмахна ръката му. Дойде докторът и подписа смъртния акт.

А когато се появи ковчегарят, зле си изпитиха от Питър. Той като че ли побесня: удряше всички с юмруци и не даваше да изнесат тялото

от къщата. Ема можаха да изнесат едва след като докторът му направи подкожна инжекция, за което Ед и ковчегарят трябваше да държат Питър.

Морфият не го приспа. Той седеше в ъгъла прегърben и тежко дишаше, загледан тъпло в пода.

— Кой ще остане при него? — попита докторът и се обърна към болногледачката: — Вие, мис Джек?

— Само че не сама, докторе. Няма да се справя с него.

— А вие, Чейпъл?

— Добре, ще остана.

— Тогава слушайте: в тези стъкълца има приспивателно. Ако пак започне, дайте му едно стъкълце. А ако не подействува, тогава ето това. Една такава ампула ще го укроти.

Преди да излязат, те заведоха вцепенения Питър в гостната и предпазливо го поставиха на дивана. Ед Чейпъл седна в креслото да го пази. До него на масата стоеше приспивателното и чаша с вода.

В малката гостна беше чисто, прахът беше избръсан. Още сутринта Питър бе хвърлил на пода парчета мокър вестник и бе го помел. Ед запали камината и когато огънят се разгоря както трябва, сложи две дъбови цепеници. Стъмни се рано. Вятърът пръскаше в прозореца ситен дъжд. Ед подряза фитилите на лампите и ги сниши. Дърветата в камината съскаха и пращаха, езичетата на пламъка се виеха над цепениците като къдици. Ед дълго седя в креслото, без да сваля очи от Питър, който спеше на кушетката, приспан от наркотика. Най-сетне сънят свали и Ед.

Той се събуди около десет вечерта, скочи на крака и погледна дивана. Питър седеше и го гледаше. Ръката на Ед се протегна към стъкълцето с приспивателното, но Питър поклати глава.

— Нямам нужда от нищо, Ед. Мисля, че и без това докторът ми прочисти мозъка. Сега съм напълно в ред, само малко съм замаян.

— Изпий го и веднага ще заспиш...

— Не искам да спя. — Той попипа разчорлената си брада и стана от дивана. — Ще ида да се измия, дано се оправя.

Ед чу как той пусна водата в кухнята. Скоро Питър се върна в гостната, като бършеше лицето си с кърпа. Той някак странно се усмихваше. Такава учудена, лукава усмивка Ед не бе виждал преди у него.

— Аз май съм се разлудувал тук, когато тя умря? — попита Питър.

— Е... да, малко.

— В мене нещо като че се скъса — поясни Питър. — Сякаш някакви ремъци се скъсаха. И всичко се разпиля в различни страни. Но сега съм напълно в ред.

Ед погледна надолу, видя, че по пода пълзи едно кафяво паяче, протегна крак и го смачка.

Внезапно Питър попита:

— Ти вярва ли в задгробния живот?

Ед Чейпъл се разшава в креслото. Той не обичаше да говори за такива неща, защото да говориш значи да мислиш за тях.

— Ами сигурно вярвам. Изобщо вярвам.

— И вярваш, че човек, който... е, когото го няма, може да гледа оттам и да вижда какво правим тук?

— Е... това не вярвам. Не зная дали вярвам в такова нещо.

Питър отново заговори, сякаш сам със себе си:

— Дори и да ме види, нека види, че не постъпвам както тя иска, все едно трябва да бъде доволна, защото, докато беше тук, аз ѝ се подчинявах. И на нея ще ѝ бъде приятно, че ме е направила добър човек. Ако без нея стана лош, излиза, че бях добър само благодарение на нея, нали така? А аз бях добър, вярно ли е, Ед?

— Защо говориш така — „бях“?

— Да-а... Ако не се смята една седмица в годината, аз бях добър. Не зная как ще върви сега...

Лицето му стана зло.

— Но едно зная сигурно...

Той стана, свали сакото и ризата. Върху долната му риза имаше някакви плетени ремъци, които обтягаха назад раменете му. Той ги разкопча и ги хвърли...

После, събу панталона си — под него имаше широк еластичен пояс. Той го свали, извади го през краката си и с наслада почеса корема си. След това отново започна да се облича, като се усмихваше на Ед все със същата странна учудена усмивка.

— Не зная как стана, но аз винаги ѝ се подчинявах. Тя май и не ме командуваше, но аз все пак се подчинявах. Знаеш, аз, изглежда, не вярвам в задгробния живот. Докато тя беше жива, дори когато

боледуваше, трябваше да я слушам, но щом умря, аз... Разбиращ ли, от мене като че ли паднаха тези хамути. И аз пощурях. Но сега мина. Сега трябва да свикна да ходя без хамути.

Той заплаши Ед с пръст.

— Ще ходя с шкембето напред — каза той решително. — Искам шкембето ми да стърчи. Нали вече съм на петдесет.

На Ед не се харесваше този разговор. Искаше му се да си ходи. В това, което говореше Питър, имаше нещо неприлично.

— Я пийни ей това и веднага ще заспиш — заговори той тъжно.

Питър не облече сакото си. Той седеше на дивана с разкопчана риза.

— Не искам да спя. Искам да разговарям. На погребението, види се, ще трябва да сложа тези хамути, а после ще ги изгоря. Слушай, в хамбара има една бутилка уиски. Ще ида да я взема.

— Не, не — побърза да възрази Ед. — Няма да пия сега, сега не е време за пиене.

Питър стана от дивана.

— А аз ще пия. Можеш да седиш и да ме гледаш, щом искаш. Казвам ти: край на всичко.

Той излезе от стаята, като оставил обезкуражения и възмутен Ед. След минута се върна с бутилката уиски и заговори от прага:

— Само това ми остана в живота — тези пътувания. Ема беше умна жена. Тя разбираше, че ако не изляза оттук поне веднъж в годината, просто ще полудея. Но, боже мой, колко ме мъчеше, когато се връщах! — Като понижи глас, той тайнствено попита: — А знаеш ли какво правех при тези пътувания?

Ед сега седеше с широко разтворени очи. Пред него беше съвсем друг, нов човек и дъхът му просто спираше. Той взе подадената му чаша.

— Не зная. Какво?

Питър наведнъж изсуши чашата си, изпъшка и избърса с ръка устните си.

— Напивах се — каза той. — Скитах в Сан Франциско по публичните домове. Пиех цяла седмица и всеки ден ходех в публичен дом. — Той пак си наля пълна чаша. — Мислех, че Ема знае, но тя ни веднъж не каза нито дума. Ами че аз бих се пръснал, ако не можех поне веднъж да се измъкна оттук.

Ед Чейпъл предпазливо отпи от уискито.

— Тя винаги казваше, че си заминал по работа.

Питър погледна чашата си, изпи я и пак я наля.

Очите му заблестяха.

— Пий, Ед, какво правиш! Зная какво мислиш. Не е хубаво, значи, да се пие толкова много. Хм, та нали, освен нас двамата, никой

няма да узнае. Я посръчкай камината — нека се разпали. Не искам да се измъчвам.

Чейпъл се приближи до камината и почна да върти тлеещите главни, докато нагоре не полетяха искри като блестящи малки птички. Питър отново напълни чашите и се намести на дивана. Върнал се на мястото си, Ед сърбна от чашата си, като се престори, че не е забелязал, че е долята. Бузите му пламнаха. Сега вече не му се струваше, че да пие е ужасно. Изминатият ден и смъртта бяха се отдръпнали някъде далеч-далеч, в миналото.

— Искаш ли сладка баница? — попита Питър. — Имам пет парчета в килера.

— Не, благодаря много.

— Знаеш ли какво — съобщи поверително Питър, — аз, струва ми се, никога през живота си няма да се докосна до сладка баница. Десет години, всеки път, когато Ема се разболееше, ни носеха тези баници. Те, разбира се, от добро сърце ги мъкнеха, но за мене сега сладката баница е болест. Пий, защо не пиеш?

В стаята нещо стана. Двамата мъже погледнаха нагоре, като се мъчеха да разберат какво е станало. Нещо не беше така, както преди една минута. После по лицето на Питър се появи глупава усмивка.

— Часовникът на камината спря. Сега вече сигурно никога няма да го навия. Ще си купя будилник, мъничък, силен будилник, който да трака с все сила. А този само тъга навяваше. — Той глътна своето уиски. — Ти сега май на всички ще разказваш, че съм полуудял, да?

Ед го погледна над чашата, усмихна се и поклати глава.

— Не, няма. Та аз разбирам какво става с тебе... А пък не можех и да си помисля, че носиш този хамут и пояс.

— Човек трябва да се държи изправен — заговори Питър, — а аз по природа съм тромав. — Той изведенъж потръпна. — Глупак съм аз по природа, ето какъв съм. Цели двадесет години съм се правил на умен и добър... ако не се смята една седмица в годината. — Той заговори повисоко. — Всичко получавах на капки. Цял живот получавах на капки. Дай да ти налея. В хамбара имам още една скрита под чувалите бутилка.

Ед му подаде чашата. Питър отново заговори:

— Виж какво съм намислил: колко хубаво ще е да засея цялата си земя край реката със секирче. Представяш ли си, седнеш си на

верандата и всички тези акри пред тебе са само сини и розови цветя. А подухне ли вятър — аромат! Такъв аромат — на краката си не можеш да стоиш.

— От това секирче, от грахчето, мнозина са се разорили. То, разбира се, семето на секирчето е на цена, но какво ли не може да се случи, докато узрееколтата.

— Не ме е грижа! — извика Питър. — Искам всичко да бъде много. Искам четиридесет акра цвят и аромат. Искам дебели жени, гърдести, с гърди като възглавници. Аз съм гладен, разбираш ли? Искам всичко, всичко и много.

Ед слушаше намръщен виковете му.

— Хайде, пийни си от това стъкълце и си поспи малко.

Питър се смути.

— Нищо ми няма. Не исках да викам така. Само че не за пръв път мисля за това. Колко години съм мечтал, като дете за ваканция. И изтръпвах, че ще остана. Или ще умра пръв — и всичко ще пропадне. Но аз съм само на петдесет, в най-хубавата възраст. Казвах на Ема за това цвете, за секирчето, но тя не ми позволи. И как умееше да се наложи? — каза той учудено. — Не зная. А умееше. Но вече я няма. Чувствувам, че я няма, като този хамут. Сега ще ходя така, ще се клатушкам — навред ще ходя така. И кал ще внеса в къщи. Икономка ще си взема — ей такова женище, дебела!... Да, здравенячка, дебелана, от Сан Франциско. А на лавицата винаги ще има бутилка бренди.

Ед Чейпъл стана и се протегна.

— Е, щом се чувствува добре, ще си ходя. Трябва да поспим. Курдисай този часовник, Питър. Няма полза от часовника, ако не е курдисан.

На другия ден след погребението Питър Ръндъл започна да работи на фермата си. Чейпъловци, най-близките му съседи, много преди да се разсъмне видяха, че в кухнята му свети, а неговият фенер пътешествуваше от къщата до хамбара половин час преди още те да станат от леглото.

За три дни той подкастри всичките дървета в градината си. Започваше работа на разсъмване, а свършваше, когато в тъмнината вече не можеше да се различат клоните. После се залови с голямото парче земя край реката. Изора го и го бранува. Отнякъде се появиха двама непознати в ботуши и бричове за езда, те ходеха и разглеждаха земята

му, разтъркваха пръстта с ръката си, измерваха с пръчка дълбочината на оранта, а когато си заминаха, отнесоха със себе си и пакетчета с пръст.

Обикновено преди сеитбата фермерите започваха да се посещават един друг. Те приклъквала, вземаха пълни шепи пръст, мачкаха буците с пръсти, обсъждаха миналогодишните цени и изгледите за реколтата, припомняха си как в някоя година при добро търсене може да се изкара нещо повече от бобовите растения, а понякога от граха едва можеше да се покрият разходите за семето. След дълги разговори и спорове винаги ставаше така, че всеки сееше това, което сееше съседът му. Но имаше стопани, в мнението на които се вслушваха. Ако Питър Ръндъл или Кларк Де Уит възнамерявала да сеят фасул или ечемик, едва ли не във всяка ферма се сееше еchemик или фасул. И как иначе? Щом такива уважавани и късметлии фермери са решили да сеят това, а не друго — значи така трябва. Никой не казваше това направо, но се считаше, че Питър Ръндъл и Кларк Де Уит са по-съобразителни от другите, пък и при това притежавала особена дарба да предвиждат.

Когато през пролетта започнаха традиционните посещения, всички забелязала, че с Питър Ръндъл е станала промяна. Питър седеше на плуга и разговаряше доста приветливо. Той каза, че още не знае какво ще се, но каза това с такъв смутен тон, че всички разбраха — просто не иска да говори. След като няколко любопитни си отидоха от Питър, без да разберат нещо, фермерите престанала да го посещават и се струпаха при Кларк Де Уит. Кларк сееше еchemик. Това решение определи голяма част от посевите в окръга.

Но макар фермерите вече да не разпитваха за нищо Питър, мъчеше ги любопитство. Като минавала покрай голямата му земя, хората се заглеждаха какво прави, като се мъчеха поне така да определят какво смята да се. Но когато Питър тръгна из нивата със сеялката, никой не се приближи до него — той ясно им даде да разберат, че не иска никой да узнае какво се.

Ед Чейпъл не го издаваше. Той с неудоволствие си спомняше онази нощ; срамуваше се заради Питър, за това, че така се е разпуснал, и се ядосваше на себе си, че е седял и го е слушал. Сега постоянно следеше Питър; беше му интересно дали действително възнамерява да изпълни заканите си, или тогава просто беше полудял от мъка. Не личеше, че Питър се е изгърбил, пък и шкембе не му се появи. Веднъж

Ед се приближи до къщата на Питър и облекчено въздъхна, като видя чистите подове и чу тиктакането на часовника над камината.

Мисис Чейпъл неведнъж си спомняше онзи ужасен ден:

— Той така постъпи, сякаш беше полуудял. Виеше на глас. До късна нощ не се укроти и Ед през цялото време беше край него. Ед дори му дал малко уиски, за да може да заспи. Но — заключаваше бързо мисис Чейпъл — тежкият труд гони мъката. Сега Питър Ръндъл всеки ден става в три часа сутринта. От спалнята си аз виждам как свети в кухнята му.

Върбите се покриха със сребърни обечки, по краищата на пътя плъзнаха бурени. Река Сълийнъс за един месец се напълни с буйна тъмна вода, после водата пак спадна и на мястото на реката останаха само зеленикави локви. Питър Ръндъл обработващ земята си много усърдно. Той не остави нито една буца, земята лежеше черна, гладка, а когато валеше дъжд, изглеждаше пурпурна.

После по черното поле се появиха плахи зелени кълнове.

По здрач един от съседите се промъкна до плета и изскубна един стрък.

— Май че от бобовите — каза той на приятелите си. — Според мене е грах. И защо толкова криеше? Питах го направо какво ще засее, а той не отговори.

А скоро целия окръг обходи новината:

— Секирче! Четиридесет и пет акра секирче, да не хароса!

Фермерите се изправяха у Кларк Де Уит да разберат какво мисли.

Той мислеше така:

— Някои смятат, че със секирче може да забогатеят, защото за един фунт семе плащат от двадесет до шестдесет цента. Но това е страшно рискована работа. Ако не го нападне бръмбарът, може да дочакаш някаква полза. Но слуши се горещ ден, шушулките се пукнат — и цялата ти реколта се изрони на земята. Или плисне дъжд и ти развали цялата работа. Да си опиташ късмета на няколко акра — това го разбирам, но да засееш цялата си земя? Не, Питър просто се е побъркал, след като погреба Ема.

Това мнение научиха всички и го изказаха от свое име. Двама съседи разправяха това един на друг, като непрекъснато привеждаха

доводите на Кларк. Питър, комуто повтаряха тези доводи вече много пъти, започна да губи търпение.

— Чия е тази земя, пита се? — извика той един прекрасен ден. — Ако искам да се разоря, какво ви интересува, дявол да ви вземе!

След това всичко се промени. Спомниха си, че Питър е добър стопанин. Той сигурно е получил точни сведения. Ето значи какви са били онези двамата с ботушите — агрохимици! И мнозина съжаляваха, че не са засели поне няколко акра секирче.

Те съжаляваха за това още повече, когато зелените мустачки се проточиха от редица към редица и сплитайки се, покриха цялата нива, като не оставиха нито една пролука, така че никъде не се виждаше нито петънце земя. А после секирчето цъфна — четиридесет и пет цъфтящи акра, четиридесет и пет акра благоухание. Казваха, че ароматът се носи чак до Сълийнъс, цели четири мили. Ученици идваха с автобуси да видят тази нива. Няколко души от компанията, която купуваше семена, веднъж цял ден разглеждаха мустачките и опипваха земята.

Вечер Питър Ръндъл седеше на старата люлка на верандата. Той гледаше как се прелива с нежни отсенки неговата нива. Когато полъхваше ветрец, Питър дишаше с пълна гръд. Яката на синята му риза беше разкопчана: сякаш Питър искаше и с кожата си да погльща аромата.

Съседите се отбиваха у Кларк Де Уит да узнаят какво мисли сега.

Той казваше:

— Върху това секирче може да се стоварят още десет напасти. Нека Питър се радва, щом иска.

Но раздразнението го издаваше — той завиждаше.

Фермерите гледаха натам, където зад синята и розова нива седеше на верандата си Питър, и се изпълваха с още по-голямо уважение към него.

Един ден при Питър на верандата се качи Ед Чейпъл.

— А реколтата ще бъде прекрасна, приятелю.

— Така изглежда — отвърна Питър.

— Аз видях. Има вече шушулки.

Питър въздъхна.

— Вече прецъфтява. Не мога да гледам как падат цветчетата.

— А според мене удоволствие е да се гледа това. Ако нищо не се случи, много пари ще изкараш.

Питър извади пъстра носна кърпа, изсекна се и потърка носа си, за да не кихне.

— Много ще съжалявам, когато няма да има този аромат — каза той.

Ед реши да го закачи за онази нощ. Той му смигна заговорнически.

— Намери ли някоя да ти гледа къщата?

— Аз и не съм търсил — отговори Питър. — Нямах време.

Под очите на Питър имаше тревожни бръчки. „Как да не се тревожи, когато един дъжд може да погуби цялата реколта“ — помисли си Ед.

Но ако тази година бяха поръчали времето специално за секирчето, то и тогава не би могло да бъде по-хубаво. Когато Питър изкореняваше стеблата, утринната мъгла се стелеше до самата земя, а когато всичкото секирче вече лежеше на постланите по земята платнища, горещото слънце отлично изсуши шушулките, за да се овършеят по-добре. Съседите гледаха как дългите чували се пълнят с черни зърнца и на път за дома се мъчеха да пресметнат колко ще изкара Питър от баснословната си реколта.

Кларк Де Уит загуби почти всичките си почитатели.

Фермерите решиха да научат какво ще се Питър идната година, па ако ще и по петите му да ходят. Та как пък той разбра, че тази година ще бъде благоприятна например за секирчето? Ясно е, че нещо знае.

* * *

Когато някой жител на горната сълийнъска долина пристига в Сан Франциско по работа или за да се проветри, той отсяда в хотел „Рамона“. Това е добър обичай, понеже във вестибиула почти винаги може да срещнеш някой от своите и, седнал в мекото кресло, да поговориш с него за сълийнъската долина.

Ед Чейпъл замина за Сан Франциско, за да посрещне братовчедката на жена си, която идваше от Охайо. Тя трябваше да пристигне на другата сутрин. Във вестибиула на „Рамона“ Ед потърси с очи земляци, но в креслата седяха непознати хора. Ед отиде на кино. Когато се върна, той отново потърси свои хора, но и този път не видя

никого. Той помисли да прегледа списъка на пътниците, но вече беше толкова късно, че Ед реши да допуши пурата си и да се прибере да спи. Той седна в едно кресло.

На входа се чу шум, Ед видя как портиерът посочи на прислужника вратата. Прислужникът изскочи на улицата. Ед се мъчеше да разбере какво става.

Помагаха на някакъв мъж да излезе от таксито.

Прислужникът го пое от ръцете на шофьора и го поведе към вратата. Беше Питър Ръндъл. Той вървеше с втренчени напред стъклени очи, поотворил разлигавената си уста. Ед скочи и се спусна към него!

— Питър!

Питър безпомощно се дърпаше от прислужника.

— Остави ме — говореше той. — Нищо ми няма. Ако ме оставиш — ще получиш една монета.

Ед отново извика:

— Питър!

Питър бавно извърна към него мътен поглед и се хвърли в прегръдките му.

— Приятелю! — завика той. — Ед Чейпъл, стари приятелю! Какво правиш тук? Ела в стаята ми, да си пийнем.

Ед го изправи на крака.

— С голямо удоволствие — каза той. — Нямам нищо против да пийна една чашка преди лягане.

— Какво ти лягане! Сега ще идем на кино или някъде другаде.

Ед го вкара в асансьора и го заведе до стаята. Питър тежко пълосна на леглото и с големи усилия можа да седне.

— В банята има бутилка уиски. И аз ще пия.

Ед донесе бутилката и чаши.

— Какво правиш тук, Питър? Реколтата ли поливаш? Май че сума пари си взел.

Питър протегна напред длан и почука по нея с показалец.

— Пари, разбира се, взех, но все едно че на карти ги спечелих. Същинска лотария.

— Но парите са твои.

Питър мрачно се замисли.

— Аз можех да остана без гащи — каза той. — През цялото време, цяла година, треперех. Лотария и туй то.

— И все пак спечели.

Питър промени разговора.

— Стана ми лошо — каза той. — И право в таксито. Ида направо от публичния дом, който е на Ван-Нес авеню — додаде той, сякаш се оправдаваше. — Трябваше непременно да дойда в Сан Франциско. Ако не бях дошъл тук и не си погуляех малко, щях да се пръсна.

Ед го погледна с любопитство. Питър седеше с клюмнала на гърдите глава. Брадата му беше разчорлена, неподстригана.

— Питър — заговори Ед. — В оная нощ, когато Ема... почина, ти казваше, че искаш... всичко да промениш.

Питър бавно повдигна пияна глава и се втренчи унесено в Ед.

— Тя умря, но не напълно — каза той хрипкаво. — Нищо не ми дава да правя. Цяла година ме измъчи за това секирче. — Очите му станаха учудени. — Не зная как го прави... — Изведнъж той се намръщи, отново разтвори длан и почука по нея с пръст. — Но помни ми думата, Ед Чейпъл. Този хамут аз вече няма да нося. Да пукна, ако го сложа още веднъж. Запомни това.

Главата му клюмна на гърдите. Но след минута Питър пак гледаше пред себе си.

— Пих — заговори той мрачно. — И обикалях публичните домове. — Той се приближи доверително до Ед и тежко зашепна: — Но всичко е в ред, всичко ще бъде добре. Знаеш ли какво ще направя, когато се върна в къщи? Ще прокарам електричество. Ема винаги искаше да има у нас електричество.

Той се повали настрани върху кревата.

Ед Чейпъл го настани, съблече го и едва тогава се прибра в стаята си.

АКУЛАТА УИКС

Едуърд Уикс живееше в долината на Райските пасбища, в тясна мрачна къща до самия път. Зад къщата имаше градина от праскови и голяма зеленчукова градина. Едуърд Уикс се грижеше за прасковите, а жена му и красивата му дъщеря се занимаваха със зеленчуковата градина и отглеждаха грах, боб и ранни ягоди за продажба.

Едуърд Уикс имаше грубо загоряло лице и малко студени очи почти без ресници. За него се носеше славата, че е най-хитрият човек в долината. Той правеше сложни сделки и се чувствуващ много щастлив, когато продадеше своите праскови няколко цента по-скъпо от съседа си. Ако му се удавеше случай, занимаваше се и с джамбазлък, като малко шмекеруваше и със своята съобразителност беше заслужил уважението на общината, но въпреки това не стана по-богат. Обичаше обаче да си дава вид, че има спестявания в ценни книжа. На събранията на училищния съвет разсъждаваше с другите членове на общината, когато ставаше дума за различни акции, и затова хората решиха, че има

значителни спестявания. Жителите в долината го наричаха Акулата Уикс. „Той ли, Акулата? — казваха за него. — Той сигурно е насьbral двадесетина хиляди, а може и повече. Умен е той — не можеш го подведе.“

А право казано, Акулата нито веднъж в живота си не бе държал в ръцете си повече от петстотин долара.

Най-голямо удоволствие за Акулата стана да смята, че е богат. Той така се наслаждаваше на това чувство, че сам повярва в собственото си богатство. Като определи въображаемото си състояние на петдесет хиляди долара, той заведе тетрадка като главна книга, където вписваше данните за своите влогове и изчисляваше печалбите. Всички тези манипулации станаха най-голямата радост в живота му.

По това време в Сълийнъс новата нефтената компания реши да извърши сондажи в южната част на графството Монтери. Като чу за това, Акулата отиде във фермата на Джон Уайтсайд, за да обсъди с него ценността на акциите на новата компания.

— Интересува ме нефтената компания на Южното графство — каза той.

— Да, отчетите на геологите обнадеждват — съобщи Джон Уайтсайд. — Аз и по-рано бях чул, че в този район има нефт. Чувал съм преди много години. — С Джон Уайтсайд се съветваха често по такива работи. — В началото аз не бих вложил много пари — добави той.

Акулата стисна с пръсти долната си устна и се замисли за минута.

— Все си мисля за това — каза той. — Примамлива работа. Имам десет хиляди долара, които така си стоят. Само че трябва преди това добре да се обмисли. Много бих желал да зная вашето мнение.

Но в себе си Акулата реши какво да прави. В къщи той взе тетрадката и намали от въображаемата си банкова сметка десет хиляди долара. После в графата за ценни книжа вписа хиляда долара акции на нефтената компания от Южното графство. И от този ден започна да следи трескаво борсовия бюлетин. Когато цените на акциите малко се повишиха, Акулата се разхождаше, като тихичко си подсвиркваше, но когато цените паднаха, от страх в гърлото му застана буца. Най-сетне цените на акциите на Южната нефтената компания отново подскочиха. Акулата изпадна в такова ликуване, че веднага отиде в универсалния магазин и си купи за камината черен мраморен часовник с две колони

от онекс по двете страни на циферблата и с бронзов кон горе. Хората в магазина се спогледнаха многозначително и някой каза:

— Побъркал ли се е, що ли?

След една седмица акциите окончателно паднаха и компанията се разори. Като чу тази новина, Акулата незабавно взе тетрадката си и записа, че е продал своя дял един ден преди краха на компанията и е получил две хиляди долара печалба.

Пат Хамбърт, на връщане от Монтери, спря колата си до къщата на Акулата.

— Чух, че здравата си изгорял с акциите на Южната нефтена компания — каза той.

Акулата доволно се усмихна.

— За какво ме смяташ, Пат? Аз продадох тези акции преди два дена. Ти трябва да знаеш, че не съм толкова глупав. Аз виждах, че тези акции не струват нищо. Но знаех, че когато акциите се покачат, ще мога да ги продам износно. И когато някои започнаха да продават тези акции, и аз побързах да се отърва от тях.

— Добре си се измъкнал — каза възхитено Пат.

И когато той се отби в универсалния магазин и предаде на всички разговора си с Акулата, хората само клатеха глави и отново пресмятаха богатството на Акулата. Да, трудно беше да се мерят сега с Акулата.

В това време Акулата взе четиристотин долара от банката в Монтери и си купи стар трактор „Фордзън“.

Постепенно в Райските пасбища се разнесе такава слава за разсъдливостта на Акулата, че вече никой не се решаваше да купи никаква акция, парче земя или дори кон, без да се посъветва с него. А когато се обръщаха за съвет, Акулата Уикс разглеждаше работата внимателно от всички страни и като преценяваше всичко, даваше разумен съвет.

След няколко години по главната книга можеше да се съди, че, влагайки парите си с ум, Акулата е натрупал сто двадесет и пет хиляди долара. Като виждаха, че той живее като бедняк, съседите му още повече го уважаваха: богатството не беше му замаяло главата. Да, Акулата беше умен. А жена му и хубавицата дъщеря все така се грижеха за зеленчуците и ги продаваха в Монтери. Сам Акулата от сутрин до вечер работеше в градината.

Романтична любовна история в живота на Акулата нямаше. На деветнадесет години той покани здравото, яко момиче Кътрин Малок на три танца. По-нататък всичко тръгна гладко и той се ожени за нея, защото семейството ѝ и всички съседи очакваха това. Кътрин не можеше да се нарече хубава; в нея се чувствуваше силата на обюздана кобила и пъргавината на млад лебед. След като се омъжи, тя като опрашено цвете загуби силата и свежестта си. Лицето ѝ увисна, бедрата се разплуха и сега я чакаше нова участ — участта на труда и грижите.

Акулата се отнасяше към жена си без нежност, но и без жестокост. Той я управляваше с мека непреклонност, като кон. Жестокостта и ласката му се струваха еднакво глупави. Никога не разговаряше с нея човешки, не ѝ поверяваше своите мисли и надежди, не ѝ откриваше своите неуспехи, никога не говореше с нея за богатството, което съществуваше само на книга, нито дори за реколтата на прасковите. И Кътрин би се поразила и обезпокоила, ако ѝ заговореше за тези неща. Нейният живот и без това беше достатъчно обременен с грижи, за да вниква още в работите и мислите на друг човек.

Мрачната къща на Уиксовци разваляше цялата ферма. Всяка година природата погребва в земята всичко, което не ѝ е нужно, а човекът дълго пази всякакви непотребни неща. В двора се търкаляха стари чували, вестници, парчета от счупени чаши и разбъркани намотки от тел. Нито цветя, нито трева нямаше около къщата. Те не растяха тук, защото мръсотията и сапунената вода бяха направили тази земя безплодна и неприветлива. Акулата поливаше своята градина, но не виждаше никакъв смисъл да харчи хубавата вода, като я излива край къщата.

Когато се роди Елис, жените от Райските пасбища тръгнаха на тълпи към дома на Акулата, готови да възклизват: „Ах, какво миличко дете!“ Но когато видяха, че наистина момиченцето е просто прелестно, те не знаеха какво да кажат. Всички ах и ох, с които жените се надяваха да уверят младата майка, че ужасното същество в нейните обятия е човече и че то няма да бъде чудовище, загубиха всякакъв смисъл. При това Кътрин гледаше на детето без онзи престорен възторг, с който повечето жени обикновено се стремят да скрият своето разочарование. Когато Кътрин видя, че момиченцето е красиво, душата ѝ се изпълни със страх, учудване и лоши предчувстваия. Чудната красота на Елис

криеше опасност. „Красивите деца — помисли си Кътрин — обикновено стават изроди, когато пораснат.“ Като си помисли така, Кътрин реши в себе си, че е предугадила коварните замисли на съдбата и с това е лишила съдбата от нейното могъщество.

В първия ден, когато съседите посетиха Кътрин, Акулата чу как една жена недоверчиво каза на друга:

— А момиченцето — да не му се нагледаш! Как стана така, че тя роди толкова хубаво дете?

Акулата влезе в спалнята и дълго гледа малката си дъщеря. После дълго размишлява над това в градината. Бебето наистина беше красиво. Глупаво би било да се мисли, че той, или Кътрин, или някой от роднините е имал нещо общо с красотата на детето: видът на всички беше много обикновен. Ясно беше едно: изпратена му е скъпоценна вещ, а понеже мнозина жадуват да получат скъпоценна вещ, Елис трябва да се пази. Акулата вярваше в бога, когато мислеше за него. Изобщо това мъгливо същество, което вършеше всичко, той не можеше да разбере.

Елис растеше и ставаше все по-хубава и по-хубава. Бузите ѝ пламтяха като алени макове, черните ѝ коси нежно се виеха като папратови листа, а очите ѝ криеха море от обещания. Когато някой надникнеше в замислените очички на детето, той си мислеше: „Има нещо в тези очи, цял живот не можеш ги забрави“. Но после изведенъж Елис извръща главица и човекът казваше: „Не, какво прекрасно момиченце!“

Акулата виждаше, че мнозина се възхищаваха от красотата на момичето. Той забелязваше как мъжете се изчервяваха, когато поглеждаха Елис, а момчетата се биеха като тигри, ако тя беше наблизо.

На Акулата се струваше, че във всяко мъжко лице чете алчност. Когато работеше в градината, той често се измъчваше от измислени сцени, като си представяше как цигани крадат малката му дъщеря. Десетки пъти на ден той я предпазваше от най-различни опасности: от конски копита, от високи стобори, от стръмници. Той безкрай повтаряше, че трябва да пресича пътя много внимателно. На всеки съсед, на всеки амбулантен продавач, а още повече на всеки непознат гледаше като на възможен похитител на дъщеря му. Когато в Райските

пасбища започнаха да говорят, че са се появили скитници, Акулата не се отдалечаваше нито крачка от момичето. Случайните пришелци се учудваха с каква свирепост ги пъдеше Акулата от своята ферма.

Колкото се отнася до Кътрин, все по-цъфтящата красота на Елис засилваше нейните лоши предчувства.

На Кътрин се струваше, че съдбата само дебне, за да нанесе страшния удар. Тя стана робиня на дъщеря си. Кръжеше над нея като птица и й вършеше хиляди дребни услуги, които са нужни само на умиращия болен.

Макар че двамата Уикс така боготворяха детето си, че като скъперници съзерцеваха неговата красота, въпреки страховете и грижите им за него, те знаеха, че очарователната им дъщеря беше невероятно глупаво, скучно и тъпо момиче. Всичко това увеличаваше страхата на Акулата. Той беше убеден, че тя не ще може да се защити и ще стане лесна плячка на всеки, който поискда да я грабне. На Кътрин пък се харесваше глупостта на дъщерята. Това даваше на майката много възможности да й бъде полезна. Като я обслужваше, Кътрин доказваше своето превъзходство и до известна степен намаляваше пропастта, която лежеше между тях. Радваше я всяка слабост на дъщерята, понеже това ги сближаваше и оправдаваше съществуването на Кътрин.

Когато Елис навърши четиринадесет години, към многото грижи на Акулата Уикс се притури още една.

Дотогава Акулата се боеше да не би дъщеря му да загуби красотата си, но сега го ужасяващата мисълта, че Елис може да загуби целомъдрието си. Малко по малко този страх погълна всички други страхове. Акулата почна да мисли, че ако Елис загуби невинността си, това ще бъде не само позор, но и разорение. Сега той ставаше много неспокоен и необикновено подозрителен, когато някой мъж или младеж се приближаваше до фермата.

Тази мисъл не му даваше спокойствие. Той постоянно предупреждаваше жена си да не изпуска Елис от своя поглед.

— Ти дори не можеш да си представиш какво може да се случи — повтаряше той и в безцветните му очички пламваше подозрение. — Ти дори не можеш да си представиш!

Умствената ограниченност на дъщерята увеличаваше страхът му. „Всеки — мислеше си той — може да я обезчести. Всеки, който остане насаме с Елис, ще се отнася с нея както си иска. И тя от глупост не ще може да се защити.“ Нито един човек не пазеше така по време на бесуването своята получила награда кучка, както Акулата пазеше дъщеря си Елис.

От време на време Акулата започваше да се съмнява в невинността на дъщеря си, докато не го убеждаваха в това. Всеки месец той дотягаше на жена си. Определените дни той знаеше по-добре от Кътрин.

— Всичко ли ѝ е в ред? — питаше ненаситно.

Кътрин отвръщаше презрително:

— Не още.

А след няколко часа пак:

— Всичко ли ѝ е в ред?

Той не се оставяше, докато Кътрин не отговореше:

— Е, да, всичко ѝ е в ред. А ти какво си мислеше?

Цял месец Акулата беше спокоен, но както преди много бдителен. Невинността беше опазена и затова трябваше да се пази.

Акулата знаеше, че ще дойде време — и Елис ще поиска да се омъжи. Но когато тази мисъл се мернеше в главата му, той се мъчеше да я пропъди и забрави. Омъжването на Елис му вдъхваше същото отвращение, както и безчестието. Дъщерята беше за него ценна вещ, която трябваше да се пази внимателно. За него това беше естетическа проблема, а не въпрос на нравственост. Ако я лишеха от невинността ѝ, тя щеше да престане да бъде ценната вещ, която толкова пазеше. Той не я обичаше, както бащата обича детето си. Той я гледаше жадно, като предмет, който няма равен на себе си по красота.

От месец на месец си задаваше въпроса: „Всичко ли ѝ е в ред?“ — и постепенно целомъдрието на Елис стана за него символ на здраве, на невредимост, на чистота.

Веднъж, когато Елис навърши шестнадесет години, Акулата се приближи до жена си със загрижен вид:

— Знаеш ли, ние не можем да кажем точно дали всичко ѝ е в ред. Разбираш ли, ние не ще бъдем сигурни в това, докато не я прегледа доктор.

Един миг Кътрин гледа втренчено мъжа си, като се мъчеше да разбере какво значат неговите думи. И изведнъж, за пръв път в живота си, тя избухна:

— Ти си мръсна, подозрителна свиня! Махай се оттук и ако още веднъж заговориш за това, аз... аз ще си отида!

Акулата беше малко учуден, но не се уплаши от нейния гняв. Ала се отказа да води дъщеря си на доктора, като се ограничи с

ежемесечните въпроси.

В това време богатството на Акулата, което съществуваше само в неговата тетрадка, продължаваше да расте. Всяка вечер, когато Кътрин и Елис лягаха да спят, той запалваше лампата над масата и отваряше дебелата си тетрадка. В тези часове, когато пресмяташе своите доходи и разпределяше влоговете си, лицето му приемаше хитър израз, а безцветните очички се присвиваха. Устните му леко се движеха: в тази минута си представяше, че говори по телефона и прави поръчки на борсата. Неочаквано лицето му ставаше сурово и същевременно тъжно — в момента отказваше да откупи просрочена ипотека върху една добра ферма: „Неприятно ми е да постъпя така. Но вие трябва да разберете — това е мой бизнес“.

Акулата натопи перото в мастилото и записа в тетрадката си резултата от тази операция. „Да, салата — мислеше Акулата. — Всички отглеждат салата. Тя скоро ще наводни целия пазар. Май че трябва да посадя картофи и да си изкарам от тях добри пари. За картофи има хубава земя.“ И той записа в тетрадката си, че е засадил триста акра картофи. Акулата прочете набързо няколко реда. Тридесет хиляди долара лежаха в банката и носеха само лихви! Парите практически бездействуваха. Това е позор! В очите на Акулата се появи съсредоточен израз. Той помисли как вървят работите на фирмата „Сан Джоуз Билдинг“. Те плащаха шест процента. Разбира се, не бива да се хвърлят сляпо в тази работа. Предварително трябва да разузнае за тази компания. И като затвори тетрадката, преди да легне да спи, Акулата реши да се посъветва с Джон Уайтсайд. „Понякога тези компании фалират и чиновниците задигат парите и изчезват“ — мислеше тревожно Акулата.

Още преди семейството Монро да се засели в долината, Акулата подозираше всички мъже и младежи в лоши намерения по отношение на Елис, но след като се срещна с Джими Монро, всички страхове и опасения на Акулата се съсредоточиха върху разтурения Джими. Момчето беше слабо, с красиво лице, на което особено се отделяше чувствената уста; той гледаше наоколо като надут петел, с онзи дързък и самодоволен вид, който обикновено си придават младежите-ученици. Говореха, че Джими пие джин. Той носеше градски вълнени костюми и никога не обличаше комбинезон. Косите на Джими, намазани с брилянтин, блестяха и той се държеше така предизвикателно, че

момичетата от Райските пасбища страшно се смущаваха. Джими хвърляше на момичетата спокоен и циничен поглед и се преструваше, че не забелязва прелестите им. Той знаеше, че момичетата много харесват младежите с минало. Джими имаше минало. Той няколко пъти беше се напивал на танците в Ривърсайд, целувал бе поне стотина момичета и най-сетне имаше най-различни приключения под върбите на река Сълийнъс. Джими се стараеше да придаде на лицето си порочен израз, но понеже се боеше, че това не е достатъчно, пусна лоши слухове за себе си, които, за негово удоволствие, се разнесоха из Райските пасбища със светкавична бързина.

Тези слухове стигнаха и до Акулата Уикс. В душата на Акулата пламна ненавист към Джими Монро за отношението му към жените. „Какво знае за живота красивата и глупава Елис в сравнение с такъв развален момък като Джими?“ — мислеше Акулата.

Акулата забрани на Елис да се среща с Джими още преди тя изобщо да го бе видяла. Акулата говореше за Джими с такава ярост, че в тъпия ум на момичето неволно се пробуди слаб интерес към Джими.

— Не дай боже да видя, че разговаряш с Джими Монро — каза веднъж Акулата.

— Татко, а кой е този Джими Монро?

— Ти няма какво да се интересуваш от него. Гледай да не те видя някога, че говориш с него! Погледнеш ли го само, кожата ще ти одера.

Акулата нито веднъж не беше ударил Елис по същата причина, по която никога не бе удрял и по порцеланова ваза. Той дори не се решаваше да погали Елис от страх да не я повреди. Елис никога не биваше да се наказва: тя растеше като тихо, послушно дете. Безнравствеността се ражда от фантазията и честолюбието. Елис, нямаше нито едното, нито другото.

И пак въпрос:

— Да не си говорила с Джими Монро, а?

— Не, татко.

— Само да посмееш!

От това, че баща ѝ често повтаряше тези думи, в тъпата глава на Елис възникна греховното желание да види Джими Монро. Тя беше толкова раздразнена, че дори сънуваше Джими. Елис рядко сънуваше нещо, но ето че в сънищата ѝ започна да се явява един мъж на име Джими, приличащ на индианец от календара. Той пристигаше в

блестящ автомобил и поднасяше на Елис голяма сочна праскова. Когато тя захапваше прасковата, сокът се стичаше по брадичката ѝ и Елис много се смущаваше. В този момент майка ѝ я будеше, защото тя хъркаше. Кътрин беше доволна, че Елис хърка. Този недостатък изравняваше дъщерята и майката, макар това да не беше женствено.

Акулата Уикс получи телеграма: „Леля Нели почина миналата нощ. Погребението в събота“. Той седна в своя форд и отиде във фермата на Джон Уайтсайд да каже, че не може да присъствува на събранието на общината. Джон Уайтсайд беше председател на общината.

Преди да си тръгне, Акулата се замисли за миг и после каза:

— Исках да ви попитам какво мислите за компанията „Сан Джоуз Билдинг“?

Джон Уайтсайд се усмихна.

— Малко зная за тази компания.

— Аз имам тридесет хиляди долара, които ми носят само по три процента годишно. Струва ми се, че ако преценя всичко добре, мога да получа по-големи печалби.

Джон Уайтсайд стисна устни и лекичко духна на показалеца си:

— Май че компанията „Билдинг и Лоун“ заслужава риска.

— О, не, не обичам такива рискове. Не искам да рискувам — прекъсна го Акулата. — Ако не виждам реална печалба в нещо, не се захващам. Твърде много хора рискуват.

— Аз само така казах, мистър Уикс. Работите на „Джоуз Билдинг“ не вървят добре. И те са принудени да плащат високи проценти.

— Така или иначе, ще намина там — реши Акулата. — Отивам в Оукълънд на погребението на леля Нели и ще се спра за час-два в Сан Джоуз, ще намина в кантората на компанията.

Същата вечер в универсалния магазин на Райските пасбища се правеха нови предположения за богатството на Акулата, тъй като той беше успял да се посъветва с няколко души.

— Във всеки случай трябва да кажа едно — заключи Алън, — Акулата Уикс си знае работата, не може да се изльъже. Той с мнозина ще се посъветва, пък и сам добре ще обмисли всичко, преди да се реши на нещо.

— Да, бива си го — съгласиха се присъствуващите.

Акулата замина за Оукълънд в събота сутринта, като за пръв път остави жена си и дъщеря си сами. А в събота вечерта Том Бремън отиде у Уикс да покани Кътрин и Елис на танци в училището.

— О, не зная как би погледнал на това мистър Уикс — каза Кътрин с треперещ от страх глас.

— Но той нали не ви е казвал да не ходите? Така ли е?

— Да, но никога по-рано не е заминавал. Страхувам се, че няма да му хареса.

— Той просто никога не е мислил за това — уверяваше я Том Бремън. — Я се обличайте по-скоро!

— Да идем, мамо — каза Елис.

Кътрин знаеше, че дъщеря ѝ се съгласи така лесно да отиде на танци, защото беше много глупава, за да се страхува от баща си. А кой знае какво ще каже той? Кътрин се ужасяваше, като си помислеше за седмиците мъчителни разговори, които ще започнат след завръщането на Акулата. Тя вече ясно чуваше гласа на мъжа си: „Не разбирам как реши да отидеш в мое отсъствие. Когато заминавах, аз се надявах, че ти и Елис ще си гледате работата. А първото, което направихте, беше да отидете на танци“. А после ще започнат въпросите: „С кого танцува Елис? Какво ѝ каза той? Защо ти не чу? Ти трябваше да чуеш“. Акулата няма да се сърди. Но седмица след седмица непрестанно ще говори едно и също, докато Кътрин изобщо не намрази танците. А когато настъпи определеният ден от месеца, въпросите на Акулата ще бръмчат като комари, докато той не се увери, че Елис не чака дете. Кътрин смяташе, че всичко това не заслужава да слуша после разговорите на Акулата.

— Да идем, мамо — молеше Елис, — ние нито веднъж не сме ходили никъде сами.

Вълна от съжаление се повдигна в душата на Кътрин. Бедното момиче, то никога не е имало тайни. Елис никога не е говорила с момчета, защото Акулата не я оставяше да направи крачка без него.

— Добре — каза едва чуто Кътрин. — Ако мистър Бремън ни почака, ще отидем.

Кътрин изведнъж се почувствува много храбра при мисълта, че ще накара Акулата да се беспокои.

За селското момиче много голямата красота е пречка като недъгавостта. Когато селските момчета гледаха Елис, гърлото им се свиваше, ръцете и краката ставаха дървени, а вратовете се изчервяваха. Нищо не можеше да накара младежите да заговорят или да потанцуват с Елис. Напротив, пред нея те лудо танцуваха с по-малко красиви девойки, ставаха шумни като деца и вършеха всякакви лудории. Когато Елис се извръщаше от момчетата, те я заглеждаха, но когато гледаше към тях, всякак се мъчеха да покажат, че не забелязват присъствието ѝ.

Елис, с която винаги се отнасяха по такъв начин, не познаваше красотата си. През време на танците никой не я канеше.

Когато Кътрин и Елис влязоха в училищното помещение, Джими Монро вече беше там, подпрян на стената. Той изглеждаше като въплъщение на изящно безразличие и великолепна скука. Панталоните му имаха двадесет и седем сантиметра ширина, а носовете на лачените му обувки бяха квадратни като тухли. Черна пеперудка стоеше на яката на бялата му копринена риза, гладко вчесаните му коси блестяха. Джими беше градски момък. Той лениво се устреми към своята плячка. Преди Елис да успее да свали палтото си, Джими беше до нея. И с уморен тон, който беше усвоил още в училището, той попита:

— Танцува ли, малката?
— Какво? — попита Елис.
— Ще танцуваме ли?
— Да танцуваме? — Елис го погледна със своите обещаващи замъглени очи.

Безсмисленият ѝ въпрос се стори изведнъж очарователен, шеговит и в същото време намекващ за нещо друго, което развълнува дори циничния Джими.

„Да танцуваме!“ Той си помисли, че тя попита: „Само да танцуваме?“ И въпреки опита, добит в училището, гърлото на Джими се сви, ръцете и краката му затрепераха, а по врата му нахлу кръв.

Елис се обрна към майка си, която грачеше като сврака за домашните си работи с мисис Бремън.

— Мамо, може ли да потанцувам? — попита Елис.
— Разбира се — усмихна се Кътрин и додаде: — Повесели се поне веднъж.

Джими намери, че Елис танцува лошо. Щом музиката престана да свири, той каза:

— Хайде да поизлезем, тук е много горещо. — И я поведе в училищния двор.

В това време една жена, която стоеше на входа на училището, влезе в помещението и прошепна нещо на ухото на Кътрин; Кътрин скочи и изтича в двора.

— Елис! — извика тя с див глас. — Елис, върни се веднага!

Когато от сянката на дърветата излязоха двамата непослушници, Кътрин се нахвърли срещу Джими:

— А ти да се държиш по-далеч, чу ли! По-далеч се дръж от това момиче, че ще си изпариш.

Цялата смелост на Джими се стопи. Той се чувствува дете, изпратено за наказание в къщи. Мразеше се за своя страх, но не можеше да го надвие.

Кътрин поведе Елис в залата.

— Нали баща ти поръча да се държиш по-далеч от Джими Монро,
а! — нахвърли се Кътрин върху дъщеря си. Тя беше уплашена.

— Той ли беше? — прошепна Елис.

— Разбира се, той. Какво правехте там, в двора?

— Целувахме се — отговори уплашено Елис.

Кътрин зина.

— О, боже — каза тя, — какво да правя...

— Лошо ли е, мамо?

Кътрин се намръщи.

— Не, не! Разбира се, не е лошо! — извика тя. — Хубаво е, но да не си посмяла да кажеш на баща си. Дори и да те пита, мълчи си. О, той ще полудее! Сега седни до мене и стой така цялата вечер. И да не си видяла вече този Джими Монро, чува ли? Баща ти може би нищо няма да научи. О, господи! Надявам се, че нищо няма да научи.

В понеделник, когато слезе от вечерния влак в Сълийнъс, Акулата Уикс се качи на автобуса и стигна до кръстопътя. Оттук пътят водеше право в Райските пасбища. Акулата хвана по-здраво своя куфар и тръгна. До дома му оставаха четири мили.

Нощта беше ясна, прохладна и звездна. От хълмовете се носеха слаби тайнствени звуци, които го зовяха към къщи. Тези звуци раждаха в главата му мечти и той вървеше, без да обръща внимание на пътя.

Акулата остана доволен от погребението. Имаше много красиви цветя. Плачът на жените и тържественият вървеж на мъжете предизвикаха у Акулата тиха печал, а това беше дори приятно. Мъдрият църковен обред, който никой не разбираше и не слушаше, като упойка вля в душата и тялото му сладки тайнствени сокове. Вратата на църквата се отвори за него и след час се затвори. От това общуване той изнесе силния навяващ дрямка аромат на цветята и миризмата на тамян, приближи се до вечността. Всичко това предизвика в него величествената простота на погребението.

Акулата не познаваше добре леля Нели, но погребението ѝ много му хареса. Роднините му се отнасяха към него с уважение и почит — види се, по някакъв начин бяха чули за богатството му. И сега, връщайки се в къщи, той мислеше за всичко това и чувството на задоволство, което изпитваше, съкращаваше пътя му. Той бързо стигна до Райските пасбища и надникна в универсалния магазин. Беше уверен, че ще намери там някой, който ще може да му разкаже за всички събития, станали в долината, когато той отсъствува.

Альн, собственикът на магазина, знаеше всичко, което ставаше. При това той умееше да буди интерес към най-малката новина, като се преструваше, че не иска да говори. И най-дребната клюка предизвикваше голямо вълнение, ако я разкажеше старият Альн.

Акулата влезе в магазина. Освен стопанина тук нямаше никой. Старият Альн седеше на стол с подвижно облегало и в очите му

пламтеше любопитство.

— Чух, че си заминал — започна той с глас, който предразполагайте към доверие.

— Да, бях в Оукънд — отговори Акулата. — Трябаше да отида на погребение. Същевременно мислех да уредя някои свои работи.

Някое време Алън от приличие не прекъсваше разсъжденията на Акулата, а после попита:

— Изкара ли нещо?

— Не зная какво да ти кажа. Интересувах се от една компания.

— Купи ли акции? — попита с уважение Алън.

— Да, малко.

Двамата помълчаха.

— Нещо да е станало, докато ме нямаше?

Алън незабавно се престори, че не иска да открива това, което знае. По лицето му можеше да се прочете почти естествено отвращение към известната клюка.

— Имаше танци в училището — най-сетне отстъпи той.

— Да, знаех.

Алън много се смути. В душата му несъмнено ставаше борба: да каже ли на Акулата това, което знае, разбира се, за Акулата, или да премълчи. Акулата с интерес наблюдаваше Алън. Той и по-рано беше виждал такива сцени.

— Е, какво? — подкани го Акулата.

— Чух, че скоро ще има сватба.

— Ха! Кой ще я прави?

— Един от нашите.

— Ама кой? — попита отново Акулата.

Алън се позабави.

— Ти.

Акулата се усмихна:

— Аз?

— Елис.

Акулата се втренчи вкаменен в стареца. После застрашително пристъпи към Алън:

— За какво ми загатваш?

Алън разбра, че се е изпуснал. Той целият се сви от страх.

— Какво сте намислили, мистър Уикс?

— Какво имаш предвид, разкажи ми всичко! — Акулата улови Алън за рамото и силно го разтърси.

— Просто имаше танци.

— Елис беше там?

— Да.

— Какво прави тя там?

— Не зная. Мисля, нищо.

Акулата грубо дръпна стареца от стола. Краката на Алън трепереха.

— Говори! — настоя Акулата.

Старецът измънка:

— Елис просто излезе в градината с Джими Монро.

Акулата отново улови Алън за рамото и с все сила разтърси изплашения старец:

— Говори де, какво са правили там?

— Не зная, мистър Уикс.

— Говори!

— Е, мис Бърк... мис Бърк каза, че се целували.

Акулата метна Алън като чувал и седна. Тази новина го потресе. Той свирепо гледаше Алън. В главата на Акулата никак не можеше да се побере мисълта за безчестието на дъщеря му. Той не вярваше, че този епизод е могъл да свърши само с целувка.

Акулата обръна глава и погледът му безпомощно запълзя по стените. Изведнъж Алън видя, че очите на Акулата за един миг се спряха на пушката във витрината.

— Да не си посмял! — извика Алън. — Тази пушка не е твоя.

Акулата дори не беше забелязал пушката. Но сега, когато Алън спомена за оръжието, Акулата подскочи към витрината, отвори я и извади тежката пушка. Той откъсна етикета с цената, пъхна една пачка патрони в джеба си и без да погледне стопанина на магазина, излезе и закрачи в тъмнината на нощта. Преди обаче да затихнат бързите стъпки на Акулата, старият Алън се спусна към телефона.

Акулата крачеше бързо към дома на Монро. В главата му безредно се носеха мислите. И макар да не вървя много, той вече беше твърдо убеден, че няма да убие Джими Монро. Сам Акулата не би стигнал до тази мисъл, ако не беше стопанинът на магазина. В този момент Акулата действуваше, без да мисли. Сега се мъчеше да си

представи какво ще прави, когато стигне в дома на Монро. Може би все пак ще трябва да застреля Джими Монро?

Акулата чу шум на приближаваща се кола и се мушна в храстите. Колата мина покрай него с пълен ход. След малко Акулата се приближи до дома на Монро, но вече не чувствува никаква омраза към Джими. При мисълта, че дъщеря му Елис е загубила невинността си, в душата му възникна чувство на пустота. В неговата представа Елис вече беше мъртва, другояче не можеше да мисли за нея.

Скоро Акулата видя, че в къщата на Монро свети. Но Акулата вече знаеше, че не ще може да застреля Джими. Дори ако почнат да му се смеят. В душата си Акулата не беше убиец. Той реши да надникне във вратата им и да се приbere у дома си. Може би ще му се присмеят. Какво от това? Той не може да убие никого.

Изведнъж иззад тъмните храсти изскочи човек и извика:

— Хвърляй пушката, Уикс! Горе ръцете!

Акулата с уморена послушност постави пушката на земята. Той позна гласа на шерифа.

— Здравей, Джек — каза Акулата.

И неочеквано от всички страни го заобиколиха хора. Между тях Акулата видя изплашеното лице на Джими. Изтръпналият баща на Джими каза:

— Защо си искал да убиеш моя син? Старият Алън ми телефонира. Джими никого не е обидил. А тебе аз така ще те наредя, че никому не ще можеш да вредиш.

— Ние нямаме право да го затваряме — каза шерифът, — той не е сторил нищо. Можем само да го глобим.

— Добре де. Тогава аз ще поискам глоба.

— Вземи по-голяма глоба — подкрепи го шерифът. — Акулата е доста богат човек. А сега да го заведем в Сълийнъс, там ще можеш да предявиш своите искания.

На другата сутрин Акулата Уикс, безразличен към всичко, се върна в къщи и легна на кревата. Той лежеше, без да затваря своите празни, уморени очи, а ръцете му висяха неподвижно като на мъртвец. Часовете минаваха, но Акулата не се помръдваше.

Кътрин беше в зеленчуковата градина, когато той влезе в къщата. Отпуснатите рамене, тъжно наведената глава на Акулата доставиха на

Кътрин горчива радост. Когато Кътрин дойде да приготви обеда, тя стъпваше на пръсти и заповядала Елис да ходи тихо.

В три часа Кътрин отвори вратата на спалнята и каза:

— У Елис всичко е наред. По-добре да беше ме попитал, преди да предприемеш нещо.

Акулата нищо не отговори.

— Не ми ли вярваш? — каза Кътрин, уплашена от безжизнения му вид. — Ако не ми вярваш, можеш да отидеш при доктора. Аз ще изпратя да повикат доктора, ако не вярваш.

Акулата не се помръдна.

— Вярвам ти — каза той безразлично.

В тази минута Кътрин беше обзета от чувство, което никога не бе изпитвала. В нея заговори добрият гений. Кътрин седна на края на кревата и с уверен жест постави главата на Акулата върху коленете си. Тя направи това инстинктивно, после, като се подчини на това силно чувство, погали челото на Акулата. Акулата не се помръдваше. Той все гледаше в тавана. Кътрин продължаваше да го гали и Акулата изведнъж заговори.

— Аз вече нямам пари — каза той с празен глас. — Те ме взеха и поискаха десет хиляди долара глоба. Аз трябваше да кажа на съдията. Всички чуха. Всички знаят, че нямам пари. Та аз никога не съм имал. Разбиращ ли? Тази тетрадка беше измама. Всеки ред в нея беше лъжа! Сега всички знаят. Аз трябваше да кажа на съдията.

Кътрин милваше главата му и нежното чувство продължаваше да расте в душата ѝ. Сега тя беше най-щедрата в света. В този миг на коленете ѝ лежеше целият свят. Съжалението я възвиси. Сякаш душата ѝ се стремеше да успокои всички страдащи по земята.

— Аз никого не исках да обида — отново заговори Акулата. — Аз нямаше да стрелям в Джими. Не успях да се махна и те ме заловиха. Те са мислели, че съм искал да го убия. И сега всички знаят, че нямам пари.

Той лежеше размекнат, като гледаше нагоре.

Изведнъж нежността, която беше обзела Кътрин, я изпълни с необикновена сила. Сега Кътрин знаеше на какво е способна. Тя ликуваше от щастие. В този миг стана много красива.

— Не ти вървеше — каза тихо Кътрин. — Цял живот даде на тази стара ферма. Просто не ти вървеше. Откъде знаеш, че няма да можеш

да спечелиш пари? Аз мисля, че ще можеш. Сигурна съм в това.

Докато седеше край него, в нея растеше съзнанието за силата ѝ. И Кътрин знаеше, че цял живот се е стремила към този миг. В тези минути Кътрин беше богиня, гласът на съдбата. Тя продължаваше да милва мъжа си по главата.

— Ние ще се махнем оттук — повтаряше тя. — Ще продадем тази ферма и ще се махнем оттук. И тогава ще имаш възможността, която никога не си имал. Ще видиш, аз вярвам в тебе.

В погледа на Акулата блесна жив пламък. Акулата се обърна, погледна Кътрин и видя колко е прекрасна. И докато той гледаше Кътрин, нейната сила сякаш се предаде на него. Акулата силно притисна глава към коленете ѝ. Кътрин се наведе към мъжа си. Тя се уплаши, понеже почувствува, че чудотворната власт я напуска. Изведнъж Акулата се привдигна. Той забрави Кътрин, но в очите му блестеше силата, която тя вля в него.

— Аз ще се махна, щом продам фермата! — извика той. — Пак ще имам пари! Пак ще удари моят час и ще покажа на хората кой съм аз!

Издание:

Автор: Джон Стайнбек

Заглавие: Голямата долина

Преводач: Н. Василев

Издател: Профиздат

Град на издателя: София

Година на издаване: 1965

Тип: разказ

Печатница: Печатница „Профиздат“ — София

Излязла от печат: 25.I.1965

Редактор: Христо Траянов; Богдан Глогински; Васил
Каратеодоров

Художествен редактор: Ст. Пенчев

Технически редактор: К. Настрадинов

Художник: Галилей Симеонов

Коректор: В. Зографска

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/15834>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.